

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDETE DUYARLILIK İLE
EBEVEYN İLGİ DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Meryem ERDOĞAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ

İSTANBUL-2021

T.C.
İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDETE DUYARLILIK İLE
EBEVEYN İLGİ DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Meryem ERDOĞAN
(164004020)

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ

İSTANBUL-2021

TEZ ONAYI

ÖZET

Bu araştırmada, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ile ebeveyn ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, Mersin ili, Yenişehir ilçesinde bulunan devlete bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık 357 çocuğun ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, ebeveynlere ilişkin bilgilerin elde edilmesi için “Ebeveyn Bilgi Formu”, ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarını ölçmek için “Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği”, ebeveynlerin çocuklarına ilgilerini ölçmek için “Anne İlgi Ölçeği” ve “Baba İlgi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırmanın analizinde; betimsel istatistikler hesaplanmış, ebeveynlerin şiddete duyarlılıkları ve anne-baba ilgi düzeylerine bakılmış, normal dağılım gösteren verilerin demografik değişkenlere göre farklılaşma durumu t-testi ve tek yönlü Anova analizi ile test edilmiştir. Ebeveynin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı ile ebeveyn ilgisi arasındaki ilişkiye Pearson Korelasyon analizi ile bakılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 ($p<0,05$) olarak belirlenmiştir.

Araştırmada, anne ilgi düzeyinin baba ilgi düzeyinden, annelerin şiddete duyarlılık düzeyinin de babaların şiddete duyarlılık düzeyinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveynin şiddete duyarlılığının cinsiyet, eğitim düzeyi ve hane halkı gelir düzeyine göre farklılaşırken, ebeveynin yaşı ve medeni durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırmada, annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı ile anne ilgisi arasında ilişki bulunmuşken, babanın çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı ile baba ilgisi arasından bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuğa yönelik şiddet, ebeveyn ilgisi, anne ilgisi, baba ilgisi, okul öncesi dönem.

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the relationship between sensitivity to violence against children and parental interest level. The sample of the study consists of the parents of 357 children aged 60-72 months, who attend state-owned pre-school education institutions in Yenişehir district of Mersin province. The convenience sampling method was used in the study. In the study, "Parent Information Form" was used to obtain information about parents, "Sensitivity to Violence against Child Scale" to measure parents' sensitivity to violence against children, "Mother Interest Scale" and "Father Interest Scale" to measure parents' interest in their children. SPSS program was used to analyze the data obtained from the research. In the analysis of the research; Descriptive statistics were calculated, parents' sensitivity to violence and parental interest levels were examined, and the differentiation status of normally distributed data according to demographic variables was tested with t-test and one-way Anova analysis. The relationship between parental sensitivity to violence against children and parental interest was analyzed using Pearson Correlation analysis. The significance level in the analyzes was determined as 0.05 ($p < 0.05$).

In the study, it was found that the mother's interest level was higher than the father's interest level, and the mothers' sensitivity to violence was higher than the fathers' sensitivity to violence. As a result of the research, it was observed that the parental sensitivity to violence differs according to gender, education level and household income, but not according to the age and marital status of the parents. In the study, a relationship was found between the mother's sensitivity to violence against the child and her interest in the mother, while it was concluded that there was no relationship between the father's sensitivity to violence against the child and the father's interest.

Keywords: Violence against children, parental interest, mother interest, father interest, preschool period.

ÖNSÖZ

Akademik danışmanlık sürecinde engin bilgileriyle ban yol gösteren, her konuda destek olan sevgili hocam Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ'ye kıymetli emeklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Sevgili tez jürisi üyelerine çalışmama sundukları katkı ve önerilerden dolayı çok teşekkür ederim.

Tezimi hazırlarken pandemi sürecinden dolayı karşılaştığım birçok zorluklar esnasında her an yanımda olarak rehberlik eden, tecrübelerini benimle paylaşan çok değerli arkadaşım Dr. Maşide GÜRCÜ'ye teşekkür ederim.

Okulların kapanmasından dolayı velilere ulaşmamı sağlayan ve canla başla çabalarını esirgemeyen, meslektaşım, sevgili ablam Devrim ŞEN'e yardımlarından dolayı çok teşekkür ederim.

BEYAN

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

TEZ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
BEYAN	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	3
1.2. Araştırmanın Amaç ve Önemi	4
1.3. Sayıtlılar	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Şiddetin Tanımı.....	7
2.2. Şiddetin Etki ve Sonuçları.....	8
2.3. Çocuğa Yönelik Şiddetin Etki ve Sonuçları.....	10
2.4. Çocuğa Yönelik Şiddet Türleri	12
2.4.1. Fiziksel Şiddet	13
2.4.2. Psikolojik Şiddet.....	13
2.4.3. Cinsel Şiddet.....	14
2.4.4. Ekonomik Şiddet	15
2.4.5. İhmal.....	16
2.6. Çocuğa Yönelik Şiddetin Nedenleri.....	17
2.6.1. Aile Yapısı ve Ebeveynlerle İlgili Nedenler	19
2.6.2. Sosyoekonomik Nedenler.....	20
2.6.3. Sosyokültürel Nedenler	21
2.7. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık	22

2.8. Ebeveyn İlgisi ve Çocuğa Etkisi	25
2.9. Yapılan Çalışmalar	29
2.9.1. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Konusunda Yapılan Çalışmalar	29
2.9.2. Ebeveyn İlgisi Konusunda Yapılan Çalışmalar.....	32
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	36
3.1. Araştırmanın Modeli	36
3.2. Evren ve Örneklem	36
3.3. Veri Toplama Araçları	39
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	39
3.3.2. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği.....	39
3.3.3. Anne İlgisi Düzeyi Ölçeği.....	40
3.3.4. Baba İlgisi Düzeyi Ölçeği	40
3.4. Verilerin Toplanması	41
3.5. Verilerin Analizi.....	41
3.6. Güvenilirlik Analizi	42
4. BULGULAR.....	44
4.1. Ebeveynlerin Çocuklarına Yaklaşımlarına İlişkin Bulguların Dağılımı	44
4.2. Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği ve Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği ile İlgili Sonuçlar.....	46
4.3. Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması	47
4.4. Ölçekler Arasındaki Korelasyonlar	49
5. TARTIŞMA.....	52
5.1. Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin İncelenmesi	52
5.2. Ebeveynlerin Çocuklarına Yaklaşımlarına İlişkin Durumlarının İncelenmesi.....	52
5.3. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık ve Anne Baba İlgisi Ölçeğinden Alınan Puanların İncelenmesi.....	55
5.4. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeğinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi	57
5.5. Ebeveynin Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılığı ile Ebeveyn İlgisi Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	60
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	62
6.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	63

6.2. Ebeveynlere Yönelik Öneriler.....	64
6.3. Öğretmenlere Yönelik Öneriler.....	65
KAYNAKÇA.....	66
EKLER	80
Ek-1. Ebeveyn Bilgi Formu	80
Ek-2. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeğı.....	82
Ek-3. Anne İlgi Ölçeğı	84
Ek-4. Baba İlgi Ölçeğı.....	86
Ek-5. Etik Kurul Kararı.....	88
Ek-6: Ölçek İzni	89
Ek-7: Onam Formu	90
Ek-8: Özgeçmiş.....	91

TABLÖLAR LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo 1: Örneklem Büyüklükleri (109)	37
Tablo 2: Ebeveynlerin Demografik Özellikleri	38
Tablo 3: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği, Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği ve Alt Boyutlarının Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	43
Tablo 4: Ebeveynlerin Çocuklarına Yaklaşımları ile İlgili Bilgileri	44
Tablo 5: Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi ve Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamaları	46
Tablo 6: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Anneler ile Babalar Arasındaki Farklılığın İncelenmesi	47
Tablo 7: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Ebeveynlerin Yaşları Arasındaki Farklılığın İncelenmesi	48
Tablo 8: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Ebeveynlerin Medeni Durumları Arasındaki Farklılığın İncelenmesi .	48
Tablo 9: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi	48
Tablo 10: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Ebeveynlerin Hane Halkı Gelir Düzeyleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi	49
Tablo 11: Annelerin Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılıkları ile İlgili Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	50
Tablo 12: Babaların Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılıkları ile İlgili Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	51

1. GİRİŞ

Aile ortamı, çocuğun her bakımdan gelişimi için en uygun ortam olarak değerlendirilmektedir. Fakat anne babaların pek çoğunun çeşitli gerekçelerle çocuklarının gelişimini olumsuz yönde etkileyecek davranışlar sergiledikleri bilinmektedir. Anne babalar kimi zaman çocuğu terbiye etme gerekçesiyle, bilinçli ya da bilinçsiz bir biçimde çocuklarına şiddet uygulamakta, onların fiziksel, zihinsel, psikolojik ve toplumsal gelişimlerine zarar vermekte ve sağlıklı bireyler olmalarına neden olmaktadır (1). Diğer taraftan, çocukluk döneminde şiddete maruz kalanların gelecekteki yaşamlarında şiddet eylemine başvurma olasılıklarının da yüksek olduğu bilinmektedir (2). Bunun nedeni, şiddet davranışlarının aile ya da toplumun diğer kesimlerinde bu tür olaylara tanıklık edilerek öğrenilmesidir. Şiddet davranışının gelişmesinde rol oynayan faktörler genel olarak kişisel, sosyal ve kültürel faktörler olarak sıralanmaktadır. Çeşitli etkenlerle ortaya çıkan şiddet davranışlarını, çevre tarafından gösterilen tepkiler şekillenmektedir (3). Bu nedenle, çocuğun aile içinde ya da dışında karşılaşılabileceği her türlü şiddete karşı korunması önemlidir. Ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde bu konu çeşitli düzenlemelerle özel olarak ele alınmaktadır (4).

Şiddet genel anlamıyla, birisine zarar vermek maksadıyla, bir kişi ya da grubun yaptığı her türlü eylem olarak tanımlanmaktadır. Çocuğa yönelik şiddet ise bir kaza sonucu olmayıp çocuğa acı veren, gelişiminde zarara neden olabilecek hareketleri içeren istismar, fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet uygulaması şeklinde olabilmektedir (5). Çocuğa yönelik şiddetin yaygınlığı ile ilgili 96 ülkeyi kapsayan bir çalışmanın sonuçları, 2-17 yaş aralığındaki çocukların yarısından fazlasının fiziksel, duygusal ve cinsel şiddeti deneyimlediğini ortaya koymuştur. Çocuğa yönelik şiddetin oranının yüksek olmasına karşın, şiddet olayları ya gizlenmiş ya da çok az bir bölümü bildirilmiştir (6). Ayrıca ülkemizde yapılan 0-8 yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'nda (2014); terlik atmak, tokat atmak, saçını ve kulağını çekmek gibi şiddet davranışlarının toplum tarafından sıradan kabul edildiğini ortaya koymuştur (7).

Şiddet olgusu, oranı ve sonuçları bakımından değerlendirildiğinde, başta anne babalar olmak üzere toplumdaki her bireyin şiddete karşı duyarlılığının yüksek olması gerekmektedir.

Bireysel, çevresel ve kültürel faktörler şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında olduğu gibi, bireyin şiddete ilişkin algı ve duyarlılıklarını da etkilemektedir. Nitekim şiddet kavramı ve şiddetin yorumlanması, olayların nasıl algılandığına göre değişebilmektedir (8).

Ülkemizde çocuk yetiştirme ve çocuğa yönelik anne baba ilgisi konusunda geleneksel ve kültürel bazı görüşler bulunmaktadır. Çocuk bakımı söz konusu olduğunda, çocuğa bakmakla görevli kişi çoğu zaman anne olarak görülmektedir. Bu bağlamda baba, yalnızca evin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamakla ilgili sorumlulukları üstlenmektedir. Fakat yaşam koşullarındaki değişimler ve kadının iş yaşamında varlığının daha fazla görünür hale gelmesinin bir sonucu olarak kadın ve erkeğin toplum içindeki statüsünün farklılaşması, çocuğun bakım ihtiyaçları konusundaki sorumluluğun paylaşılması gereğini ortaya çıkarmıştır (9, 10).

Anne ve babaların her ikisinin çocukları konusunda ortak sorumlulukları bulunmaktadır. Onların toplumun bir ferdi olan çocuklarına karşı davranışları, çocukların istenilen davranışları yerine getirebilmesi bakımından oldukça önem taşımaktadır (11). Özellikle söz konusu olan okul öncesi dönem olduğunda, 0-6 yaş arası çocukların anne ve babalarıyla ilişkileri, çocuğun gelişiminin temelini oluşturması bakımından kritik bir süreç olarak değerlendirilmektedir (12).

Doğası gereği anne ve babaların çocukları ile ilgilenme ve ilgilerini gösterme biçimlerinin birbirinden farklı olduğu belirtilmektedir. Okul öncesi dönemdeki bir çocuğu olan annenin çocuğu ile ilgilenmesi ağırlıklı olarak, günlük ve rutin bakımlarını karşılamak şeklinde iken, babaların ilgilenmesi, çocukları ile daha fazla oyun oynamak ya da spor aktiviteleri yapmak olarak ifade edilmektedir. Literatürde, babanın çocuğu ile yaptığı aktivitelerin çocuk-baba arasında güvenli bir bağ kurulmasına (13) ve ilgili babaların okul öncesi dönemde olan çocuklarının, okuldaki davranış problemlerinin daha az olduğuna ilişkin (14) sonuçlar bulunmaktadır.

İlgili literatürdeki araştırmalar incelendiğinde, çocuğa yönelik şiddeti konu edinen çeşitli çalışmaların bulunmasına karşın, çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı ele alan sınırlı sayıda çalışmanın bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte, literatürde çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ve ebeveyn ilgisi arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışmada, iki değişken konusunda alan yazında yer alan bilgiler sunularak, ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ve ebeveyn ilgisi arasındaki ilişkiye ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın problem cümlesi ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ile ebeveyn ilgi düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Alt Problemleri:

- Annelerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ne düzeydedir?
- Babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ne düzeydedir?
- Annelerin ilgi seviyesi hangi düzeydedir?
- Babaların ilgi seviyesi hangi düzeydedir?
- Anne ve babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyleri arasında bir farklılık var mıdır?
- Ebeveyn demografik özelliklerine (yaş, eğitim vs.) göre çocuğa yönelik şiddete duyarlılık arasında bir fark var mıdır?
- Annelerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ile ebeveyn ilgi düzeyi arasında (Kontrolle Yönelik İlgi, Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi, Okula Yönelik İlgi ve İlgileri Geliştirmeye Yönelik İlgi) bir ilişki var mıdır?
- Babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ile ebeveyn ilgi düzeyi arasında (Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi, Kontrolle Yönelik İlgi ve Okula Yönelik İlgi) bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amaç ve Önemi

Bu araştırmada, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ile ebeveyn ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Literatürde ebeveyn ilgisi (15, 16, 17, 18) ve çocuğa yönelik şiddette duyarlılık (19, 20, 21, 22) konularının ayrı ayrı çalışıldığı görülmüştür. Ailenin çocuğuna ilgi göstermesi, çocuk ile aile arasındaki ilişkinin kalitesini etkilemekte ve şiddet gibi istenmeyen olumsuz durumların etkilenmesine neden olmaktadır. İlgi çocuğun sağlıklı büyüüp gelişmesi için önemli bir etkidir. Günümüzde okul çağına gelen bir çocuk zamanının büyük bir bölümünü okulda geçirmektedir. Bu nedenle anne babanın çocuğunun hayatına katkı sağlayabilmesi için çocuğuna ilişkin mümkün olan en fazla bilgiyi elde etmesi ve çocuğunu tanıması gerekmektedir. Anne babaların çocuğu konusundaki merakını gidermelerinin ve onlara ne şekilde yardım edebileceklerine ilişkin bilgi sağlamalarının en iyi yolu çocukları ile ilgilenmeleridir (23). Bu bağlamda ebeveynler, çocuklarının hem sözlerinden hem de davranışlarından onlara ilişkin en doğru bilgiyi elde edebileceklerdir. Ebeveynin çocuğa yönelik ilgi düzeyinin yüksek olması çocuğun sağlıklı bir gelişim göstermesinde kritik bir rol oynayacaktır. Araştırma sonuçları, anne baba ilgisinin çocukların akademik ve sosyal davranışlarının her ikisi üzerinde de önemli etkilerinin olduğunu göstermektedir. Nitekim ailenin etnik kökeni, sosyo-ekonomik durumu veya eğitim durumu fark etmeksizin anne baba ilgisinin olumlu tutum ve davranışlar geliştirmesinde, akademik başarısının artmasında, sosyal ve iletişim becerileri ve iyi arkadaş ilişkileri gelişiminde ve öz güvenli olmalarında etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca anne baba ilgisinin çocuğun okul devamsızlığını azalttığı, uyuşturucu ve alkol gibi kötü alışkanlıklardan uzaklaştırdığı ve şiddet içerikli davranışların azalmasında etkili olduğu da saptanmıştır (24, 25). Çocuğun ebeveynini rol model alacağı dikkate alındığında, ilgi ve şefkat dolu anne babalarla büyüyen çocukların toplumda daha sevecen, ilgili, şefkatli olmaları beklenir. Benzer şekilde çocuk şiddet davranışlarını, aile içinde ya da diğer toplum kesimlerinde şiddete tanıklık ederek öğrenmektedir (3). Çocuğun yetiştirilmesine ilişkin geleneksel değerlerin rolü, ekonomik zorluklar, çocuğun anne babadan yoksun olması ve basında yer alan şiddet içerikli haber ve programlar şiddet davranışının oluşumunda farklı düzeylerde etkilidir (8). Çocukların şiddetten birçok açıdan olumsuz etkilendiği bilinmekle birlikte, şiddetin çocuk üzerindeki en önemli olumsuz etkileri hiç şüphesiz çocuğun ruh sağlığı üzerindeki yıkıcı etkileridir

(26). Bu etkilerin çocuklar üzerindeki belirtileri en hafif şekliyle hayal kırıklığı, çaresizlik ve öfke nöbetleri şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bunun dışında şiddet saldırgan davranışlar, düşük benlik saygısı ve sağlıklı bir akran ilişkisinin kurulamamasına da çocuklarda sık karşılaşılan bazı belirtilerdir (20). Çocuğun hem şiddetin tanığı olmaması hem de şiddete maruz kalmamasında anne babaların görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Çocuğun şiddetin her türünden uzak bir şekilde sağlıklı gelişim gösterebilmesi için anne baba ilgisinin önemli bir rolünün olması beklenmektedir. Bu bağlamda ebeveyn ilgisi ve çocuğa yönelik şiddet arasındaki ilişkinin anlaşılması, çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi için yapılacak çalışmalara katkı sunacaktır. Bu nedenle, ebeveynlerin çocuğa yönelik ilgisi ve çocuğa yönelik şiddete duyarlılık konusunun birlikte ele alınması ve bu iki konu arasında bir ilişki olup olmadığının öğrenilmesi literatüre önemli katkı sağlayacaktır.

1.3. Sayıtlar

- Araştırma kapsamında belirlenen örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan, “çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ölçeği” nin ebeveynin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığını ve “ebeveyn ilgi düzeyi ölçeklerinin”, anne ve babanın şiddete duyarlılık ve çocuğuna ilgisini yeterli şekilde ölçen birer araç olduğu kabul edilmekte ve araştırmaya katılan ebeveynlerin sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

- Bu araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde; Mersin ili Yenişehir ilçesinde bulunan devlete bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocukların ebeveynleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Çocuğa Yönelik Şiddet: Dünya Sağlık Örgütü çocuğa yönelik şiddeti, “çocuk sağlığını, yaşamını devam ettirmesini, gelişimini, haysiyetini etkileyen ya da potansiyel olarak etkileyebilecek her türlü; fiziksel ve/veya duygusal kötü muamele, cinsel taciz, ihmalkâr davranış, ticari veya başka amaçlarla sömürü” şeklinde tanımlamıştır (27).

Anne-Baba İlgisi: Anne-baba ilgisi, evde veya okulda çocuğun eğitimine ilişkin ailelerin amaçlarını, isteklerini, beklentilerini, tutumlarını ve inançlarını içeren farklı davranış ve etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (16).

Okul Öncesi Dönem: Bedensel, zihinsel, dil, sosyo-duygusal ve gelişimsel becerilerinin önemli ölçüde kazanıldığı ve çocuğun kişiliğinin şekillendiği “erken çocukluk dönemi” olarak da ifade edilen 0 ve 6 yaş arasındaki dönemdir (28).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırma için temel oluşturan kavramsal ve kuramsal bilgilere ve araştırma konusu ile ilgili yapılan diğer çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Şiddetin Tanımı

Tarihsel süreç boyunca hemen her toplumda farklı düzey ve şekillerde şiddet olgusunun varlığı söz konusudur. Günümüzde ise pek çok alanda yaşanan şiddet olaylarına şahit olunmaktadır. Şiddetin çok boyutlu ve oldukça karmaşık bir kavram olması nedeniyle şiddet olgusu; şiddetin kökeni, kelime manası ve şiddet konusunda yapılan tanımlardan yola çıkılarak anlaşılmaya çalışılmaktadır (29).

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” durumu olarak tanımlanmaktadır (30).

Türk Dil Kurumu (TDK, 2020) şiddeti, “Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik”, “Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma” ve “Duygu ve davranışta aşırılık” olarak ifade etmiştir (31).

Kelimenin özü itibarıyla şiddet kavramının, normal dışı ve aşırılık davranışlarını içerdiğinden, bir duygunun aşırı olması, uzlaştırma veya inandırma yerine kaba kuvvete başvurulması manalarına geldiği görülmektedir. Şiddet kelimesi kimi zaman fiziksel zarar vermekle eş anlamlı kullanılmaktadır. Bu kullanım dikkate alındığında şiddet, kişinin başkalarına acı yaşatmak ya da yaralamak niyetiyle ortaya koyduğu davranışlar olarak tanımlanmaktadır (32).

Günümüzde şiddet kavramının fen bilimleri, sağlık bilimleri ve sosyal bilimler alanlarında farklı yönleriyle incelenerek birçok araştırmanın konusunu oluşturduğu bilinmektedir. Şiddet, bireysel, toplumsal, tıbbi, hukuki, tarihi, siyasi ve felsefi bakış açılarından incelenerek; kaynağı, belirleyicileri, sebepleri ve sonuçları, ortaya çıkma şekli, türleri vb. birçok boyutta neredeyse tüm disiplinlerin inceleme konusu olmuştur. Tarihsel süreci bakımından ele alındığında şiddet, insanoğlunun bazı amaçlarını gerçekleştirmek adına sık sık başvurduğu bir araç olmanın yanı sıra sürekli çözmeye

çalıştığı bir problem olmaya da devam etmektedir (29). Şiddet ve şiddet vakaları ile gündelik yaşamda sıklıkla karşılaşılması ve şiddetin farklı türlerini farklı kişilerin uygulaması şiddetin tanımlanması zorlaşmakta ve her geçen gün hayatın her alanında varlığını hissettiren bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanların modernleşmesiyle birlikte şiddetin azalacağına inanmak ve böyle bir öngörüye sahip olmak yanıltıcı olabilir. Bunun aksine yaşadığımız çağda şiddet hayatın her alanında kendisini yoğun olarak göstermekte, hatta çok sık karşılaşmanın neticesi olarak şiddeti normal kabul etme ya da duyarsızlaşmaya neden olabilmektedir (33).

2.2. Şiddetin Etki ve Sonuçları

Şiddetin şiddete maruz kalanlar üzerinde fiziksel etkileri söz konusu olabileceği gibi fiziksel olmayan etkileri de söz konusu olmaktadır. Şiddete maruz kalma sonucunda ortaya çıkacak fiziksel etkilerden bazıları; yaralanma, incinme, hematoma, diş kırığı, burun-dudak yaralanması, morarmalar, yanıklar, ağrılar, kırıklar, beyin hasarları, görme ve işitme kayıpları olarak sıralanabilir (34). Şiddetin fiziksel olmayan etkileri ise genel olarak acı ve sosyal itibar kaybı olarak ifade edilebilir (35). Şiddetin şiddete maruz kalanlar üzerindeki kısa ve uzun vadeli etkileri aşağıdaki gibi sıralanabilir (36).

- Öğrenilmiş çaresizlik hissine kapılma. Şiddete maruz kalan kişinin hiçbir şeyi değiştiremeyeceğine ve olaylar karşısında pasif kalmasına olan inancının kuvvetlenmesi.
- Şiddet mağdurunun şiddetin ortaya çıkmasını tetikleyecek olayları engelleyebilmek için etrafındaki insanları ve çevresini kontrol altına almaya çalışması.
- Mağdurun şiddetten korunabilmek adına sürekli taktikler geliştirmeye çalışması nedeniyle olaylara geniş açıdan bakamaması ve uzun vadeli düşünme becerisini kaybetmesi.
- Hissedilen korkunun büyüklüğüne bağlı olarak güvensizlik, çaresizlik ve ümitsizlik duygularının ortaya çıkması.

- Ağır endişe ve panik duyguları, kâbus, sürekli tetikte uyku ve uykusuzluk vb. uyku bozukluğu.
- Anoreksia nervoza gibi aşırı derecede yeme bozuklukları oluşması. Mide ve baş ağrısı, baş dönmesi, bayılma, gibi somatik ve psikosomatik şikâyetler.
- Depresyon ve sakatlık düzeyinde yaralanmalar.
- Suçluluk ve utanma duygusu. Ölmek isteme ya da intiharı düşünme.
- Kişinin sürekli öfkeli olması, çocuklara hayvanlara ve eşyalara öfkesini yöneltmesi.
- Alkol ve madde bağımlılığı.
- Okul hayatı, iş hayatı ya da sosyal hayatta başarısızlık veya uyumsuzluk.
- İnsanlara güven duymama ve yakın ilişki kurmada sorun yaşama.
- Özgüven düşüklüğü, değersizlik ve yetersizlik duyguları.
- Çocuklarda erken evlilik ya da evden kaçma.
- Cinsel hayatta zorluk yaşama.
- Kendine zarar verecek davranışlarda bulunma, endişe ve panik atakları yaşama.
- Sosyal hayattan ve çevreden kendini soyutlama.

Şiddetin her türünden yetişkinler gibi çocuklar da etkilenmektedirler. Başta en fazla zaman geçirdikleri aile ortamı, daha sonra okul ortamı ve diğer farklı ortamlar olmak üzere bu ortamlarda fiziksel, ilişkisel, sözel ve cinsel şiddetle karşılaşmaları gelişimleri bakımından kötü sonuçlar doğurmaktadır (37). Şiddete maruz kalan çocukların şiddetten nasıl etkilendiklerine ilişkin işaretler Szyndrowski (1999) tarafından genel saldırganlık davranışları, akranları ile ilişkilerinde korku ve güvensizlik, otorite ile ilişkilerinde sorunlar ve düşük benlik saygısı şeklinde belirtilmiştir (38).

Şiddete maruz kalan çocuklarda geleceğe dair umutsuzluk, mutsuzluk, depresif duygulanım, uyum sağlamada güçlük çekme, aşırı hareketlilik, karşı olma ya da karşı gelme davranışları, uyku bozuklukları, iştahta bozulma, akademik başarının azalması, öğrenme güçlüğü, konuşma ve sosyal ilişkilerde zorlanma, madde/alkol kullanımı ve suça eğilim görülmektedir (39).

2.3. Çocuğa Yönelik Şiddetin Etki ve Sonuçları

Kendine özgü hakları olan ve 18 yaşını doldurmayan her birey çocuk olarak tanımlanmaktadır. Çocuklar toplum tarafından kendisine bakılması ve korunup kollanması gereken varlıklar olarak kabul edilmektedir. Çocuklar ailenin, toplumun ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlamaktadırlar. Çocukluk dönemi, kişinin yaşamında gençliğin ve yetişkinliğin biçimlenmesindeki rolü bakımından kritik bir dönemdir. Günümüzde suça itilmiş, bir takım yasa dışı olaylara karışmış ya da istismara uğramış çocukların çok büyük bölümünün geçmişinde yaşanmış acı tecrübelerinin olduğu görülmektedir (40).

Çocuğa yönelik şiddet konusunda birçok tanım yapılmakta ve yapılan tanımlar birbirinden farklılık göstermektedir. Çocuğa yönelik şiddet bazı toplumlarda şiddeti uygulayan kişinin davranışları ile ilişkilendirirken bazı toplumlarda şiddetin neticesinde ortaya çıkan zarar ya da ortaya çıkması muhtemel zarar tehdidi ile ilişkilendirmektedir (41). Çocuğa yönelik şiddetin kavramsal boyutta en kapsamlı tanımlardan biri Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 1999 yılında yapılan tanımda çocuk istismarı ve çocuğa yönelik kötü muamele “*Her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü davranış, cinsel istismar, ihmal ya da ihmalkâr davranış, ticari sömürü ve diğer sömürüler, çocuğun sağlığına fiili veya potansiyel zarar vermek, sorumluluk, güven veya güç ilişkisi bağlamında çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişmesine veya onuruna fiili veya potansiyel zarar vermek*” şeklinde tanımlanmıştır (42).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin (2004) 19. maddesinde ise şiddet “...çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya

zihinsel saldırı, şiddet veya suiistimal, ihmal ya da ihmalkâr muamele, ırza geçme dâhil her türlü istismar ve kötü muamele” olarak ifade edilmiştir (43).

Çocuğa yönelik her türlü kötü muamele, çocuğun güveni ya da güç ilişkilerini, hayatını, sağlığını ve gelişimini etkileyebilen fiziksel ya da duygusal bakımdan olumsuz yaşantılar, çocuğun cinsel istismarı, ihmali ve sömürüsü çocuğa yönelik şiddet kapsamında yer almaktadır. Çocuğun yaşamının her döneminde şiddetin yıkıcı etkileri bulunmakla birlikte, özellikle erken çocukluk döneminde şiddete maruz kalan çocuklarda içe kapanma, karamsarlık, sessizlik, derslere ilgisizlik, kin, nefret ve saygısızlık vb. istenmeyen davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bu sayılanlarla birlikte şiddet, çocuklarda özgüven sorunlarına da yol açmaktadır. Bu yüzden çocuğa yönelik şiddet konusu, üzerinde hassasiyetle durulması ve araştırmalar yapılması gereken konuların başında gelmektedir (44).

Çocuğu yönelik şiddet, bir kaza sonucu ortaya çıkmayıp çocuğa acı veren, çocuğun gelişiminde zarara neden olabilecek davranışları içeren istismar, fiziksel şiddet, duygusal şiddet veya cinsel şiddet şeklinde ortaya çıkmaktadır (5). Şiddetin tanımını yapan, türlerini açıklayan ve bu kapsamda çocuğa yönelik şiddetin altını çizen bağlayıcı ve kapsamlı uluslararası bir belge olma niteliği taşıyan Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesinde (İstanbul Sözleşmesi) (2011), cinsiyetine bakılmaksızın tüm çocukların şiddetin her türünün mağduru olabileceğine vurgu yapılmaktadır (45).

Çocuğa yönelik şiddetin yaygınlığının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen ve 96 ülkeyi kapsayan bir araştırmada, 2-17 yaş arasındaki çocukların yarısından çocuğunun hayatlarında fiziksel, duygusal ya da cinsel şiddeti yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Tespit edilen oranın yüksek olmasına karşın aynı çalışmada şiddetin genel olarak gizli kaldığı ya da az bir kısmının bildirildiği ifade edilmiştir. Toplumdaki en savunmasız bireyler olan çocuklar ve ergenlere yönelik şiddet, yıkıcı etkilere, sağlık sorunlarına ve sosyal sorunlara neden olabilmektedir. Ancak ortaya çıkabilecek sorunların büyük bir bölümü, risk faktörlerinin ve nedenlerinin değerlendirildiği programlar aracılığı ile öngörülebilir ve önlenabilir özelliktedir (6).

Çocuğun istismarı yolu ile çocuğa uygulanan şiddet konusunda en can alıcı hususlardan biri şiddetin öğrenilerek kuşaktan kuşağa aktarılmasıdır (46). Şiddet olgusuna en fazla kişinin yaşadığı ev ortamında karşılaşılmaktadır. Aile üyelerinden en az birisinin diğer aile üyelerinden bir ya da birden fazla kişiye yönelik fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel güç kullanmak yoluyla zarar verdiği belirtilmektedir (47). Eğitimcilerle göre çocuğun şiddet ile en fazla yüz yüze geldiği yer “ev, aile ve bakıcı” ortamı, en fazla maruz kaldıkları şiddet türü ise fiziksel şiddettir (48). Ülkemizde yapılan 0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçları, çocuğa tokat atma, terlik atma, saçlarını ya da kulaklarını çekme vb. fiziksel şiddet yöntemlerinin toplum tarafından normal sayıldığını ve mevcut durumda toplum tarafından kabul gördüğünü göstermiştir (7). Her ne kadar aile içinde şiddete maruz kalan çocukların hepsinin ileride eş veya çocuklarına şiddet uygulayan yetişkinlere dönüşeceği durumu kesinlik kazanmamış olsa da, yapılan çalışmalar şiddet uygulayan yetişkinlerin geçmişte şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir (46).

Okul ortamı çocuğun evi dışında şiddetle en sık karşılaştığı diğer bir ortam olarak belirtilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığınca yapılan bir araştırmada, öğrencilerin dörtte birinin günlük yaşamında şiddet gördüğü, şiddet içeren davranışları daha çok akranlarının uyguladığını, şiddetin engellenebilmesi adına yapılması gerekli olan öncelikli ve temel tedbirin aile eğitimine önem verilmesi olduğu ifade edilmiştir (49).

Çocukları şiddet, ihmal ve istismardan kurtarmanın ilk ve en etkili yolu şiddet olgusunu kabul etmektir. Bunun sağlanabilmesi için okullardaki psikolojik danışmanların çocuklara yönelik şiddet konusunda farkındalığı artırmak için öğrencilere, velilere ve öğretmenlere seminerler vermesi sağlanabilir (50).

2.4. Çocuğa Yönelik Şiddet Türleri

Çocuğa yönelik şiddetin sınırlarını kesin çizgilerle belirleyebilmek çok kolay olmamakla birlikte, çocuğa şiddete yönelik literatürde çeşitli açılardan bir takım sınıflandırılmalar yapılmaktadır. Bu sınıflandırmalardan bazılarında şiddet fiziksel şiddet, cinsel şiddet ve psikolojik şiddet olarak ifade edilmektedir (51). Diğer taraftan bazı çalışmalarda ise çocuğa yönelik şiddet fiziksel şiddet, duygusal şiddet, cinsel şiddet

ve ekonomik şiddet olarak değerlendirilmektedir (52, 53). İstanbul Sözleşmesi (2011) olarak da bilinen sözleşmeye göre şiddetin türleri fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet ve ekonomik şiddet olarak belirtilmiştir. Çocuğa yönelik şiddet olarak kabul görmesine karşın bu sayılan başlıklardan herhangi birine girmeyen durumlarda bulunmaktadır. Bununla birlikte ebeveynlerin çocuklarını ihmal eden davranışlarda bulunması da şiddetin türlerinden biri olarak tanımlanmaktadır (51).

Bu çalışmada çocuğa yönelik şiddet türleri fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, cinsel şiddet, ekonomik şiddet ve ihmal olarak ele alınmıştır. Bu şiddet türlerine ilişkin detaylı bilgilere aşağıda sırasıyla yer verilmiştir.

2.4.1. Fiziksel Şiddet

Ölümle sonuçlansın ya da ölümle sonuçlanmasın yetişkinler ya da diğer çocuklar tarafından gerçekleştirilen her türlü fiziksel işkence, zorbalık, taciz, zalimce, insanlık dışı ve onur kırıcı fiziksel cezalandırmalar gibi insan bedenine yönelik tüm cezalar fiziksel şiddet kapsamına girmektedir (54). En genel ifade ile fiziksel şiddet çocukta fiziksel zarar oluşmasına neden olan davranışların tümünü kapsamaktadır. Ancak çocukların fiziksel şiddete maruz bırakılması çocukta yalnızca fiziksel hasarın oluşmasıyla sonuçlanmamaktadır. Bu çocuklarda sosyal faaliyetlere katılımı azalma, düşük öz saygı, okul hayatında başarısızlık, yetişkinlerle temastan kaçınma/korkma, ağlamamaya çalışma ve evden kaçma gibi çeşitli belirtiler ortaya çıkmaktadır (52, 53).

Fiziksel şiddetten kaynaklı ağır yaralanmalara karşı en savunmasız grubu küçük çocuklar oluşturmakta iken, ölümle sonuçlanan vakalara genel olarak bebeklerde karşılaşılmaktadır (54).

2.4.2. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddet tehdit, sömürü, reddetme, soyutlama, görmezden gelme, hakaret etme ve küçük düşürme gibi davranışları kapsamaktadır. Çocuğun duygusal tepkilerini göstermesini engellemek, çocuğun eğitim ve sağlık gereksinimlerini ihmal etmek, çocuğun aile içi şiddete maruz kalması psikolojik şiddet veya psikolojik zorbalık olarak tanımlanmaktadır. Çocuğa yönelik psikolojik şiddet vakaları incelendiğinde suçlular

arasında ebeveynlerin ve çocuğa diğer bakım verenlerin yer aldığı görülmektedir. Fiziksel şiddetle karşılaştırıldığında çocuğu psikolojik şiddeti uygulayanların tespit edilmesi nispeten daha zordur. Yapılan araştırmalar psikolojik şiddete maruz kalan çocukların depresyon, kaygı bozukluğu, post travmatik stres bozukluğu, izolasyon, düşük benlik saygısı, yabancılaşma, kişilere bağlanmada zorlanma gibi uzun süre devam eden etkileri olabileceğini göstermektedir (54).

Psikolojik şiddet başlığı altında değerlendirilen duygusal şiddet, çocuğun önemsenmemesi, kabul edilmemesi, reddedilmesi, korkutulması, suça yöneltmesi ya da zamanından önce bir yetiştikenden beklenen davranışların beklenmesi olarak tanımlanmaktadır. Böyle bir şiddete maruz kalan çocukta duygusal bakımdan gelişim geriliği, konuşma bozukluğu, gece altını ıslatma, parmağını emme ve aşırı düzeyde kaygı gibi belirtiler görülmektedir (52, 53).

2.4.3. Cinsel Şiddet

Bir yetiştikin cinsel tatmin sağlamak amacıyla çocukla kurduğu ilişki cinsel şiddet olarak tanımlanmaktadır (52, 53). Cinsel şiddet en genel ifadesiyle bir yetiştikin bir çocuğa uyguladığı cinsel faaliyetleri içerir. Bu faaliyetler; (a) Çocuğun yasa dışı veya psikolojik olarak zararlı herhangi bir cinsel faaliyette bulunmaya teşvik edilmesi veya zorlanmasını, (b) Çocukların ticari cinsel sömürde kullanılmasını, (c) Çocukların cinsel istismarının işitsel veya görsel görüntülerinde kullanılmasını ve (d) Çocuk fuhuşu, cinsel kölelik, seyahat ve turizmde cinsel sömürü, cinsel sömürü amaçlı (ülkeler içinde ve arasında) insan ticareti, çocukların cinsel amaçlı satışı ve zorla evlendirmesini içermektedir (54). Çocukluk döneminde gerçekleşen cinsel istismar çocuğun hastalanmasından ölümüne kadar uzanabilen, çocuk üzerinde fizyolojik ve psikolojik bakımdan olumsuz etkileri olan ve bu etkileri yetişkinlik çağına kadar uzanan bir şiddet türüdür (55). Cinsel şiddete maruz kalan çocuklarda parmağını emme, gece altını ıslatma, okulda başarısızlık, ilaç/alkol kullanımı ve çocuğun kişiliğinde fark edilir düzeyde değişimler görülmektedir (52, 53).

Çocuğun cinsel istismarı çocuğa şiddetin en yaygın biçimlerinden biridir. Sıklıkla karşılaşılan bir durum olmasına rağmen, çoğu kez gizli kalmaktadır (5). İstismar vakalarının en çok %5-10'u açığa çıkmaktadır Cinsel istismar mağduru olan çocuklara

ilişkin yapılan çalışmalar çocuğun cinsiyeti, yaşı, sosyoekonomik düzeyi ve yaşadığı bölgelere bakılmaksızın çocukların düşünülenden daha büyük oranda cinsel istismar mağduru olduğunu göstermektedir. Her yaştan çocuk cinsel istismara maruz kalmakla birlikte, yapılan çalışmalar daha çok 4-9 yaş aralığındaki çocukların maruz kaldıklarını göstermektedir (56). Çocuğa yönelik cinsel şiddet söz konusu olduğunda şiddetin ortaya çıkarılması daha zor bir hal almaktadır. Bununla birlikte toplumun tabu olarak kabul etmesi nedeniyle bu tür bir şiddetin gerçekleşmesi halinde ortaya çıkarılmasının önünde çok sayıda ve güçlü bir takım engeller bulunmaktadır. Bu bağlamda cinsel şiddetin ortaya çıkarılamaması ulusal ve uluslararası boyutta önemli bir sorun olarak varlığını devam ettirmektedir (5).

2.4.4. Ekonomik Şiddet

Çocuğa uygulanan ekonomik şiddet, çocuğa ihtiyacı olan parayı vermemek ya da ihtiyacını karşılamayacak düzeyde para vermek, ailenin ekonomik durumu (gelir, gider ve tasarruf vb.) hakkında bilgi vermemek, çalışmak istemediği işlerde onu çalışmaya zorlama, çalışmasına engel olmak ya da çalışma hayatında olumsuzluklara neden olacak girişimlerde bulunmak, ailenin ekonomisi ile ilgili konularda görüşünü almamak vb. gibi davranışları kapsamaktadır (57). Fırat (2007) çocuğa yönelik ekonomik şiddeti çocuğun gelişimini engelleyici ve haklarının ihlal edici biçimde düşük ücretli işlerde çalıştırılması olarak ifade etmektedir (58). Çocukların daha çok erken yaşlarda çalışma hayatına katılmalarının birçok nedeni bulunabilmektedir. Bu durum genellikle sosyal, kültürel ve ekonomik problemlerle ilişkilidir. Özellikle yoksulluğun yaygınlaşması, gelir dağılımı adaletsizliği, köyden şehre göç etme ve göç nedeniyle ortaya çıkan sosyal ve ekonomik sorunlar, işverenlerin çocuk işçileri daha düşük ücretlerle çalıştırması gibi nedenler çocukların çalıştırılmaları ile ilgili sorunları ortaya çıkarmaktadır (20). Ekonomik şiddet riskini artıran diğer unsurlar; toplumun sosyal ve kültürel yapısı, katı toplumsal roller, dini inançlar, sosyal soyutlama, kadın erkek eşitsizliği, yoksulluk, öz kontrol yetersizliği ve kişilik yapısının zayıf olması vb. gibi sıralanmaktadır (59).

Aile içerisinde çocuğun okul ihtiyaçlarını karşılamamak ya da çocuğun yiyecek, giyecek vb. gibi temel gereksinimlerini karşılamamak veya kısıtlamak da ekonomik şiddet olarak kabul edilmektedir. Ebeveynlerin çocuklarında kızdıklarında söyledikleri “Söylediklerimi yapmazsan çikolata almam”, “Söylediklerimi yapmazsan oyuncak

almam”, “Söylediklerimi yapmazsan kıyafet almam” veya “Okul taksitlerini ben ödüyorum benim dediğim olacak” gibi sözleri ve davranışları ekonomik şiddete örnek olarak verilebilir (60).

2.4.5. İhmal

Çocuk ihmali, birçok alanı kapsayabilen bir durumdur. Bunun anlamı ebeveynleri tarafından çocukların birden fazla konuda ihmale uğrayabilmesidir. Bu bağlamda çocuk ihmali, bakım ve tedaviden sorumlu kişilerin bunu yapmak için gerekli araçlara, bilgiye ve imkânlarla sahip olmalarına karşın çocukların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayamaması, onları tehlikelerden koruyamaması ya da sağlık bakım hizmetlerini sağlamada başarısızlığı anlamına gelmektedir. İhmal ya da ihmalkâr davranışlar aşağıda verilen başlıklar altında ele alınabilir (54).

- a) Fiziksel ihmal: Bir çocuğun denetim eksikliği de dâhil olmak üzere zarardan korunmaması veya bir çocuğa yeterli yiyecek, barınak, kıyafet ve temel tıbbi bakım dahil temel ihtiyaçların sağlanmamasıdır.
- b) Duygusal ihmal: Duygusal destek ve sevgi eksikliği, kronik dikkatsizlik, çocuğa bakım verenlerin çocuğun psikolojisini yansıtan işaretleri anlayıp değerlendirememesi, ebeveynin uyuşturucu ya da alkol bağımlısı olması ve eş şiddetine maruz kalması çocuğun psikolojik veya duygusal ihmali kapsamında yer alır.
- c) Çocuğun fiziksel veya zihinsel sağlığının ihmal edilmesi: Çocuğa temel tıbbi bakımın verilmemesidir.
- d) Eğitimsel ihmal: Ebeveynlerin çocuklarının eğitimini okula veya başka yollarla devam ettirmelerini sağlamalarını gerektiren yasalara uymamasıdır.
- e) Çocuğu terk etme.

Okul çağına ulaşan çocuklarda ihmalin başlıca işaretlerinden biri çocuğun eğitiminin aksaklık göstermesidir. Okul çağına ulaşmasına rağmen okul kaydı yaptırılmayan çocuklar, eğitim bakımından ihmal edilmekte olup, bu duruma en fazla kız çocuklarının eğitiminde rastlanmaktadır. Çocuğun okuldaki devamsızlıklarının

önemsenmemesi, okuldaki toplantılara gidilmemesi, öğretmenin okula çağırmasına rağmen anne-babanın okula gitmemesi, ebeveynin çocuğun eğitimi konusunda bilgisiz olması ve özel eğitim gereksinimi olan çocukların bu eğitimden mahrum bırakılması çocuğun ihmal edilmesinin örnekleri olarak gösterilebilir (61).

0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) sonuçları, ilgisizlik/ihmal ölçeğinden en yüksek puan alan ebeveynlerin çocuklarının ilgi, yarım ve rahatlama ihtiyaç ve taleplerine ilgisiz veya duyarsız kalarak veya verdiği sözü tutmayarak çocuklarına yönelik olumsuz yaklaşım sergilediklerini ortaya koymuştur. Bu ebeveynlerin çocuğa karşı tavır ve tutumlarının ise genel olarak soğuk, mesafeli ve umursamaz olduğu görülmüştür (7).

Diğer şiddet türleri ile karşılaştırıldığında ihmal, tespit edilebilmesi oldukça güç olan bir şiddet türüdür. İhmalin tespitinin zor olmasının nedeni, şiddet uygulayanın şiddetin diğer türlerinde aktif bir tutumunun, ihmalde ise pasif bir tutumunun söz konusu olmasıdır. Hatta ihmal davranışı sergileyenlerin pek çoğunun kendisi bile şiddet uyguladığının farkında değildir (62).

2.6. Çocuğa Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kuramsal bakımdan değerlendirildiğinde, şiddet ve saldırganlık eylemlerinin nedenlerinin farklı biçimlerde açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Freud'a göre saldırganca davranışların nedeni, libidinal dürtülerin doyurulmamış olması veya dürtülerin doyurulmasının engellenmesine karşı ortaya çıkan tepkidir. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına göre ise, sosyal çevre tarafından saldırganca davranışların takdir edilmesi ya da teşvik edilmesi ile kişinin geçmiş deneyimlerinin gelişmesidir. Bunun anlamı aile içerisinde ya da diğer sosyal ortamlarda şiddet davranışlarının şiddete tanıklık edilerek öğrenilmesidir. Bunların dışında çok sayıda çalışmada, ağır fiziksel şiddete maruz kalan kişilerde oluşan sinir harabiyetinin şiddet eğilimine neden olduğu ortaya konulmuştur. Genel olarak değerlendirildiğinde şiddet eylemlerinin gelişmesinde kişisel, sosyal ve kültürel faktörlerin etkili olduğu, ayrıca çevresel tepkilerin şiddet davranışlarının şekillenmesinde rol oynadığı ifade edilebilir. Söz konusu olan çocuğa yönelik şiddet olduğunda ise gelenekler, ekonomik sıkıntılar, ebeveyn ile ilgili hususlar,

basında yer alan haberler ve çeşitli programların şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasında başlıca nedenler olarak sıralanmaktadır (63).

Çocuğa yönelik şiddet toplumların yaygın ve ortak problemlerinden biridir. Maalesef en genç üyelerinde şiddet vakası olmayan hiçbir toplum yoktur. Araştırmalardan elde edilen veriler, disiplin için uygulanan şiddet gibi bazı türlerin zengin ve yoksul hanelerden gelen çocukların her ikisini de etkilediğini doğrulamaktadır. Bununla birlikte, bazı çocuk grupları diğer istismar biçimlerine karşı özellikle savunmasız kalmaktadır. Çocuğa yönelik şiddetle ilgili risk faktörlerini bilmek koruyucu önlemlerin en çok ihtiyacı olanlara ulaşmasını sağlayabilir (64).

Çocuğa yönelik şiddetin kökeni çoğu kez sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamdan kaynaklanan sorunlara dayanmaktadır. Şiddeti uygulayanların önemli bir bölümü, çocuğa yönelik davranışlarını, şiddet ya da istismar olarak algılamamakta ve davranışlarının çocuklar üzerindeki etkilerinin farkına varmamaktadırlar. Çocuğa yönelik şiddet içeren davranışlar sıklıkla günün önemli bir bölümünü çocuklar ile geçiren ebeveynler ve öğretmenler tarafından gerçekleştirilmektedir (65).

Çocuğa yönelik şiddeti araştıran çalışmalarda çocuğa şiddet, okulda karşılaşılan şiddet, akran şiddeti, aile içi-kadına yönelik şiddet, aile içi-çocuğa yönelik şiddet bağlamında ele alınmaktadır. Çocuğa yönelik şiddetin ortaya çıkmasında etkili olan faktörler ise eğitimsizlik, ekonomik durumun kötü olması, ataerkil ve geleneksel aile yapısı, iletişimsizlik ve destek sistemlerinin azlığı ya da destek sistemlerinin olmaması olarak ifade edilmektedir (44).

Çocuğun en güvenli olduğu alanlardan biri olan okullarda şiddet vakalarındaki artış, okulları güvenli bir biçimde eğitim verilen yerler olmaktan uzaklaştırmaktadır (66). Hâlbuki okul, çocuğun evi dışında en fazla zaman geçirdiği ve istenilen davranışları kazandığı yerdir. Eğitim kurumları çocuğu şiddetten koruma konusunda önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle okullarda görev yapan her kademedeki çalışan, çocukların bedensel ve ruhsal bakımdan sağlıklı bir ortamda eğitim almasını sağlamayı amaçlamalıdır (67).

Literatürde çocukluk döneminde şiddete tanık olma ya da şiddete maruz kalma gibi olumsuz durumların çocuğun üzerinde olumsuz etkilerinin olacağına ilişkin çeşitli bilgiler yer almaktadır. Çocuğun bulunduğu her alanda -aile içinde ya da aile dışında- karşılaşacağı şiddetten korunabilmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle ulusal ve uluslararası hukuk çerçevesinde gerçekleştirilen çeşitli düzenlemelerle çocuğun şiddetten korunması özel olarak değerlendirilmektedir (4).

2.6.1. Aile Yapısı ve Ebeveynlerle İlgili Nedenler

Çocuğun ilk insan etkileşimi deneyimi genellikle evde olumlu, besleyici ve sevgi dolu bir bağlamda gerçekleşir. Bununla birlikte, ev aynı zamanda çocuğun ilk şiddete maruz kalmasının muhtemel olduğu yerdir. UNICEF 2017 yılı raporunda şiddetin genellikle erken yaşlarda başladığına vurgu yapmaktadır. Raporda, 30 ülkeden elde edilen verilere dayanarak 12 ila 23 aylık çocukların yaklaşık yarısının evde bedensel cezaya tabi tutulmakta ve benzer bir oranda çocuğun sözlü tacize maruz kaldığı belirtilmiştir. Dünya genelinde 2 ila 4 yaş arasındaki çocukların dörtte üçü (300 milyona yakın) düzenli olarak ebeveynleri veya diğer bakıcılar tarafından fiziksel ceza ve / veya psikolojik saldırganlık içeren davranışlara maruz kalırken, 10 çocuktan yaklaşık 6'sı (250 milyon) fiziksel cezaya maruz kalmaktadır. Pek çok çocuk da evdeki şiddetten dolayı olarak etkilenmektedir: Dünya çapında, 5 yaşın altındaki her 4 çocuktan biri (176 milyon) yakın partneri tarafından şiddetin kurbanı olan bir anne ile yaşamakta ve bu sayede aile içi şiddete aile içi şiddete maruz kalmaktadır (64).

Ülkemizde çocuğa yönelik şiddet konusunda elde edilen veriler, dünya çapında elde edilen verilerle benzerlik göstermekte ve yapılan çalışmalar çocuğa yönelik şiddet oranlarının yüksek olduğu göstermektedir. Ülkemizde Avrupa Birliği tarafından desteklenen 11-17 yaş arasında bulunan 440 çocuk ile gerçekleştirilen “Çocukların Ev İçinde Yaşadıkları Şiddet Araştırması” sonuçları çocukların evde en fazla duygusal şiddet, fiziksel şiddet ve ihmal edilme yaşantısı ile karşılaştıklarını göstermiştir. Bu şiddet türlerini çocuğun evde şiddete tanıklık etmesi ve evdeki diğer çocuklar tarafından şiddete uğraması takip etmiştir. Raporda ayrıca; araştırmaya katılan çocukların %67,9'unun en az bir kez evde duygusal şiddet yaşadığı, %37'sinin en az bir kez fiziksel şiddet yaşadığı, %25,7'sinin en az bir kez evde ihmal edilme yaşantısı olduğu ve %20,5'inin en az bir kez

evde şiddete tanıklık ettiği ve %13,4'ünün en az bir kez evde diğer çocuklardan kaynaklanan şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir (68).

Ülkemizde kapalı bir aile yapısının hüküm sürmesi, ebeveynler tarafından çocuğa yöneltilen şiddet davranışlarının aile içi bir sorun olarak kabul edilmesine neden olmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak aile içi şiddet toplumsal bir sorun olarak algılanmamakta, toplumsal boyutta bir hassasiyet gelişmemekte ve mevcut aile yapısının özelliklerinin bir sonucu olarak şiddetin ortaya çıkması engellenmiş olmamaktadır (65). Her ne sebeple olursa olsun aile içinde karşılaşılan öfke ya da saldırganca davranışlar, tüm aile bireylerini olumsuz etkilemekle birlikte özellikle çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri daha yüksek düzeydedir. Çocuk kimi zaman ailede şiddet içeren davranışlara tanıklık ederek dolaylı olarak, kimi zaman da şiddetin doğrudan muhatabı olarak doğrudan ihmal ve istismara uğramaktadır. Bu olumsuz durumun etkileri çoğu zaman, çocuğun yaşamında tekrar geri döndürülemeyen sonuçlara neden olmaktadır (69).

Çocuğun ebeveyni tarafından ihmal veya istismara uğraması, ebeveynler arasındaki şiddete tanıklık etmesi, parçalanmış aileden gelmesi ya da bir takım ailevi problemler çocuğun duyguları, yaşam tarzı ve ilişkilerini büyük ölçüde olumsuz etkilemektedir. Çocuğun şiddetin farklı biçimlerine aile tanıklık etmesi ve şiddeti öğrenmesi ebeveynini taklit etmesine ve şiddete eğilimli bir kişilik kazanmasına neden olacaktır (70).

2.6.2. Sosyoekonomik Nedenler

Düşük sosyoekonomik özellik gösteren ailelerde gelir yoksulluğunun önemli ölçüde bireylerin yaşamlarında egemen olması, hem fiziksel güvenliği azaltmakta hem de şiddeti artırmaktadır (71). Aile içerisindeki en önemli stres kaynaklarından biri ekonomik yetersizlikler olup, kendini yoksulluk, borçlanma ve işsizlik vb. şekillerde göstermektedir. Ekonomik yetersizlikler beraberinde kötü beslenme, ev koşullarının yetersizliği ve sağlık sorunları gibi problemleri de beraberinde getirmektedir (72). Yapılan araştırmalar ailenin geliri ile çocuğun ihtiyaçlarının karşılanma durumu arasında bir ilişkinin olduğunu, gelir düzeyi düşük olmasının çocuk ihmalinin ortaya çıkma nedenlerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır. 0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırmasında (2014) rahatlıkla geçinebilecek gelirinin olduğunu ifade eden

ebeveynlerin %9,3'ü çocuğun kendisine ait bir beşiği/yatağının bulunmadığını, %58,8'i ise çocuğun ihtiyaç duyduğu okul malzemelerinin olmadığını belirtmişlerdir (7). TÜİK 2009 Yoksulluk Çalışmaları sonuçları da benzerlik göstermektedir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, ülke genelinde yoksulluk oranı %18 iken, bu oran 0-6 yaş grubu çocuk popülasyonunda %24'e yükselmektedir (73).

Farklı sosyoekonomik koşullara sahip ailelerin çocuk yetiştirme yöntemleri ve çocuklarına uyguladıkları disiplin yöntemleri bir birinden farklılık göstermektedir. Düşük sosyoekonomik durumdaki aileler disiplin yönetimi olarak genellikle azarlama, fiziksel cezalandırma, bağırma, dalga geçme ve bazı haklarından yoksun bırakma vb. cezalandırma yöntemlerine başvurmaktadır (74). Ayrıca yapılan araştırmalar sosyoekonomik durumu düşük olan ailelerdeki kadın ve çocukların şiddeti kanıksadıklarını göstermektedir (75).

Ailesi düşük sosyoekonomik durumda bulunan çocukların, etkileşim halinde olduğu çevre ile aralarında derin ekonomik farklılıkların bulunması, çocukta aşağılık duygusunun gelişimine neden olabilir. Çünkü hemen her çocuk iyi kıyafetler giymek, güzel bir evde oturmak, arkadaşları tarafından beğenilmek ve sosyal hayata katılmak ister. İhtiyaçları karşılandığı ölçüde mutlu olurken, en küçük bir ihtiyacın karşılanmaması durumunda mutsuzluk oluşur. Bu bağlamda, düşük gelir düzeyinin bir sonucu olarak ailenin ulaşım, sağlık, eğitim ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanmaması çocuğa yönelik şiddeti tetikleyebilecek faktörleri içinde bulundurur (20).

2.6.3. Sosyokültürel Nedenler

Çocuğa yöneltilen şiddetin şiddet mi yoksa disiplin yöntemi mi olduğu geçmişten beri tartışılan bir konudur (65). Dünya genelinde yaklaşık 1,1 milyar bakım veren (toplamın 4'te 1'den biraz daha fazlası), bir disiplin biçimi olarak fiziksel cezaya ihtiyaç duyduğunu kabul etmektedir (64). Birçok ülke ve farklı kültürlerde çocuğun kimi zaman disipline edilmesi kimi zaman da farklı nedenlerle çocuğa şiddete sıklıkla rastlanmaktadır (76). Farklı kültürler söz konusu olduğunda yaklaşımlarında farklılaştığı görülmektedir (65). Örneğin, Amerikalı ailelerin %90'ından fazlası fiziksel disiplin yöntemi olarak çocuğun poposuna vurduklarını ifade etmektedirler. Yapılan araştırmalar, bazı Avrupa ülkelerinde ailelerin önemli bir bölümünün çocuklarını fiziksel olarak cezalandırdıklarını

göstermektedir. İskandinav ülkelerinin pek çoğunda ise ebeveynlerin çocuklarını fiziksel olarak cezalandırması kanunlar ile yasaklanmıştır (65). Benzer şekilde günümüzde değişen anlayışla birlikte Japonya, İsveç ve Amerika gibi ülkelerde çocuğun fiziksel olarak cezalandırılması yerine daha anlayışlı ve hoşgörülü bir disiplin anlayışı benimsenmeye başlanmıştır (77). Öte yandan Kuveyt'te ebeveynlerin %86'sının fiziksel şiddetin çocuğun disiplini amacıyla uygulanabileceğini olumlu karşıladığı, Hindistan'da ise annelerin %50'sinin ağır düzeyde sözel cezalandırmayı, %42'sinin ise fiziksel cezalandırmaya başvurduğu belirlenmiştir (78).

Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde ise disiplin amacıyla cezalandırma davranışlarının geleneksel olarak doğal karşılanması önemli bir toplumsal sorun olarak ortaya çıkmaktadır (65). Özellikle fiziksel şiddet içeren davranışlar çocuğu disipline etme amacıyla en yaygın kullanılan disiplin yöntemidir (79). Örneğin geçmişte çocukların okula veya işe “eti senin kemiği benim” denilerek başlatılması bu durumun bir ifadesi olarak değerlendirilebilir (65). Fakat pek çok konuda olabileceği gibi çocuğa yönelik şiddetin sınırlarının zaman içerisinde değişmesi de söz konusudur. Önceden birçok toplumda çocukların eğitimlerinin bir parçası şeklinde kabul gören ve bu nedenle şiddet olarak kabul edilmeyen kimi tutum ve davranışların bugün çocuğa yönelik şiddet kapsamında değerlendirildiği bilinmektedir (80). Günümüzde gerek kurum ve kuruluşların çalışmaları gerekse medya aracılığı ile gerçekleştirilen eğitici yayınlar bu bakışın değişmesinde belirli ölçüde etkili olmuştur. Fakat yine de şiddeti uygulayanların “terbiye” yöntemi olarak kabul etmeleri nedeniyle dayak halen günümüzde hem okulda hem de aile içerisinde disiplin yöntemi olarak değerlendirilmekte ve insanların bir bölümü tarafından şiddet olarak algılanmamaktadır (65).

2.7. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık

Çocukların hem okullarındaki hem de sonraki yaşamlarındaki başarıları için gerekli olan bilişsel ve sosyal becerileri geliştirmesi en iyi şekilde duyarlı ebeveynlik olarak bilinen bir ebeveynlik tarzı ile desteklenebilir. Duyarlılık, çocukların en iyi şekilde gelişmeleri için güçlü bir temel sağlamada önemli bir rol oynayan farklı teoriler ve araştırma çerçeveleri arasında tanımlanan destekleyici ebeveynliğin bir özelliğidir. Çocukla ebeveyn arasındaki sevginin ve sıcaklığın büyüklüğü ve çocuğun davranışsal işaretlerine bağlı olacak şekilde duyarlı ebeveynlik, ebeveyn duyarlılığının yönlerinden

bazılarıdır. Bu yönler, zengin sözlü girdinin sağlanması ve çocuğun çıkarlarının korunması ve genişletilmesi dahil olmak üzere, çocuğun ihtiyaçlarına bilişsel olarak yanıt veren davranışlarla birlikte, çocuğun öğrenmesinin birden çok yönü için gerekli desteği sağlamaktadır (81).

Günümüzde gerek aile içerisinde gerek okullarda çocuğa yönelik şiddetle sıklıkla karşılaşılması çocukların yaşamını olumsuz etkilemekte ve bu durum geleceğimizi tehlikeye sokmaktadır. Hem bireyleri hem de ülkelerin geleceğinin kurtarılabilmesinin yolu şiddetin azaltılması/ortadan kaldırılmasıyla mümkün olacaktır. Çocuğa yönelik şiddetin azaltılması ya da ortadan kaldırılabilmesinin en önemli şartlarından biri çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın artırılmasıdır (82).

Duyarlılık kelime manası itibariyle Türk Dil Kurumu tarafından “Duyarlı olma durumu, duyguluk, duyarlık, hassaslık” olarak açıklanmaktadır (31). Çocuğa yönelik şiddete duyarlı olmak, çocuğa yönelik her türlü şiddet olayına tepki verebilmenin bir işareti olarak değerlendirilebilir. Şiddet davranışının ortaya çıkmasında etkili olan bireysel, kültürel ve çevresel çok sayıdaki faktör çocuğa yönelik şiddete duyarlılık gelişmesinde de ekilidir. Bununla birlikte insanlardaki şiddet eğilimin fark edilerek bu eğilimin kontrol altına alınması şiddete duyarlılığın gelişiminde oldukça önem taşımaktadır (8).

Şiddete duyarlılık birden fazla bağlamda incelenmesi konulardan biridir. Şiddete duyarlılık ve sorumluluk arasında bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle, şiddet uygulayanların davranışlarının incelenmesi gerekmektedir. Bunun temel nedeni, şiddet uygulayan kişilerin hem kendi davranışlarının sorumluluğunu hem de kendi inisiyatiflerinde olan bir olayın sonuçlarının sorumluluğunu almama eğilimi göstermesidir (83). Bu duruma şiddet uygulayan kişilerin sürekli karşılarındakileri suçlaması, şiddeti inkâr etmesi ya da yalanlaması gibi davranışlar örnek olarak gösterilebilir. Böyle kişiler başkalarını suçlayarak şiddetin sorumluluğunu karşıındaki kişi veya kişilere yüklemeye, şiddeti inkâr ederek şiddet davranışını yok saymaya ve yalanlama ile şiddet davranışını inkâr etmeye çalışırlar (84). Bu noktada şiddete duyarlık ile kişinin sorumluluk duygusu ve davranışlarının düzeyi önem kazanmaktadır.

Ailelerde çocukların bugün yaşadıkları şiddetin olumsuz etkilerini gelecekte hatırlamayacaklarına ilişkin genel bir kanı hâkimdir. Fakat çocuğun bugün yaşadığı

şiddeti/şiddetin etkilerini gelecekte hatırlamayacak olması, küçük çocukların şiddetten olumsuz etkilenmediği anlamı taşımamaktadır. Maruz kaldıkları şiddete ilişkin bir yargıya varamasalar da nedensiz bir biçimde korku geliştirmektedirler (29). Diğer taraftan çocukluk çağında yaşanan travmalar, çocukların gelecekteki yaşamlarında bir takım psikiyatrik sorunlardan ciddi işlev bozukluklarına hatta günlük yaşamı etkileyebilecek sıkıntılara kadar geniş bir yelpazede olumsuzluklara neden olabilir (85).

Ev, okul, diğer toplumsal alanlar veya çevrimiçi alan da dahil olmak üzere şiddetin ortaya çıkabileceği her ortamda çocuklara yönelik şiddetin sürdürmesini sağlayan sistemik toplumsal inanç ve tutumların ulusal bazda ele alması gerekmektedir. Kökleri geçmişe dayanan ve çeşitli gerekçelerle (çocuğu terbiye etmek ya da disiplin sağlamak gibi) ortaya çıkan sosyal ve kültürel norm ve davranışların, özellikle bazı şiddet biçimlerinin sadece normal değil, aynı zamanda haklı ve hatta tolere edilebilir olduğu fikrinin değiştirmesi gerekmektedir. Örneğin cinsiyet eşitsizliklerinin, çeşitli şiddet türlerini sürdüren normların devam ettirilmesine yardımcı olduğu bilinmektedir. Bu sayede cinsiyet normları, çoğu zaman çocukların gelişimini etkileyebilecek bazı ebeveynlik uygulamalarını ve ilişkilerini şekillendirebilmektedir (64).

Çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın, çocukların şiddete karşı daha büyük ve kızgın tepkiler gösterme eğilimlerini değiştirerek koruyucu bir faktör olarak işlev gördüğü hipotezi bilimsel çalışmalarla desteklenmektedir. Erken çocukluk döneminde duyarlı ebeveynlik, zaman içerisinde öfke dahil tüm olumsuz duyguların başlangıcını, yoğunluğunu ve süresini azaltabilecek harici bir süreç olarak kabul edilir (86).

Okul öncesi dönem çocukları, gelişimsel olgunluklarından, kötüye kullanımı kavramak ve ifade etmede yetersizlikleri nedeniyle en savunmasız çocuklardandır (87). Bu çocukların şiddetten korunabilmesi için öncelikli olarak pozitif etmenlerin belirlenmesi gerekmektedir. Şiddete maruz kalan çocuk çoğu kez esneklik göstererek bunu açıklamaktan çekinebilmektedir. Bu yüzden ebeveyn ve çocuk arasında iyi ilişkilerin kurulması, ailenin çocuğuna şefkat göstermesi ve güven vermesi oldukça önemlidir.

2.8. Ebeveyn İlgisi ve Çocuğa Etkisi

Ebeveynler ve çocukları arasındaki ilişkiler literatürde yer alan farklı kavramlar kullanılarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Ebeveyn çocuk ilişkisinin incelenmesinde kullanılan kavramlardan bazıları ebeveynlik stilleri, ailede duygu dışavurumu, ebeveyn tutumları ve ebeveyn ilgisidir (17). Ebeveyn ilgisi, çocuğun ev içerisinde çocuğun sosyalleştirilmesi, yetiştirilmesi süreci ve disiplini, ebeveynlerin çocuğun eğitimi ve başarısı için istek ve beklentileri, çocuğun okuluyla iletişimi ve okul faaliyetlerine katılımı gibi bir takım unsurlar açısından tanımlanmaktadır (88). Diğer bir ifadeyle, ebeveyn ilgisi ev ya da okulda çocuğun eğitimi ile ilgili ailenin amaçları, istekleri, beklentileri, tutumları ve inançlarını kapsayan farklı etkinlik ve davranışlar olarak ifade edilebilir. Ebeveyn etkinlik ve davranışları; çocukla birlikte kitap, dergi vb. gibi okuma etkinlikleri yapma, çocuğa ev ödevlerinde yardımcı olma, okul zamanlarında teknolojik araç kullanımını kısıtlama, çocuğun evdeki ve dışardaki zamanını planlama, okul toplantıları gibi okulun etkinliklerine katılma ve çocuğun gelişimi ve davranışları konusunda öğretmen ile görüşme vb. olarak açıklanmaktadır (16).

Çocuğun yaşamında önemli bir rolü olan anne babaların çoğun gelişim sürecinde boşanma ya da ölüm gibi çeşitli nedenlerle hayatında bulunmaması veya çocuklarına yeterli düzeyde ilgi göstermemeleri çocuğun sosyalleşme sürecine zarar vermekte ve bağımlılık ve saldırganlık gibi davranışsal sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Anne baba sevgisinin ve ilgisinin çocuğun gelişimindeki kritik önemi nedeniyle annesi tarafından ihtiyaçları zamanında karşılanmayan veya istenmeyen çocukların hayata ve çevrelerine yönelik yaklaşımları olumsuz olmaktadır. Benzer şekilde, babanın da çocuğundan uzak olması, çocuğun sürekli kaygılı olmasına ve çocuktaki davranış problemlerine neden olmaktadır (89).

Anne baba ilgisi Epstein ve Dauber (1991) tarafından altı kategori içerisinde tanımlanmıştır. Bu kategori ve kategoriye ilişkin açıklamalar aşağıda sıra ile sunulduğu gibidir (90).

- 1) Aile: Ailenin çocuğuna karşı görevlerini yerine getirmesi; örneğin, barınma, yeme, içme ve giyinme gibi bir takım ihtiyaçlarını karşılaması. Bu sayılanlar aynı zamanda ailelerin temel görevleridir. Bu kategori, çocuğun sağlığının ve güvenliğinin sağlanmasıyla birlikte çocuğun okula hazırlanması, okul hayatı

süresince öğrenme ve bütün davranışlarının desteklenmesi ve olumlu bir aile ortamının oluşturulmasını da kapsamaktadır.

- 2) İletişim: Okul programları ve çocuğun gelişimine ilişkin okul ve aile arasındaki iletişimi içerir.
- 3) Gönüllülük: Aile üyelerinin okulda düzenlenen çeşitli okul faaliyetlerine katılımlarını içerir. Çocuğun performansını, spor veya düzenlenen farklı etkinliklere destek olmak adına aile bireylerinin okula gelmesidir.
- 4) Ailenin evdeki öğrenme faaliyetlerine olan ilgisi: Çocuğun sınıf içi çalışmalarıyla eş güdümlü olarak evdeki ev ödevleri vb. öğrenme faaliyetleri ile ilgili çocuklarına destek olmalarını içermektedir.
- 5) Karar alma: Ailenin çocuğun okulundaki kararlara, okulun yönetimine, okul-aile birliklerine ve ailenin katılım gösterebileceği diğer organizasyonlara katılımını içermektedir.
- 6) Toplum ile işbirliği: Çocuğun ilerideki başarısında rol oynayabilecek aile, öğrenci ve toplum ve diğer bağlantıları kapsamaktadır.

Okul çağına gelmiş çocuklar zamanlarının önemli bir bölümünü okulda geçirmektedir. Anne babaların çoğu çocuklarının okulda neler yaptıklarını, neleri öğrenip neleri öğrenemediklerini merak ederler. Bununla birlikte isteseler bile birçok anne babanın çocuklarının onlara ihtiyaç duymaları halinde bile onlara nasıl yardımcı olacaklarına ilişkin bilgileri de yoktur. Diğer taraftan öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin birçoğu da anne babaların ilgisizliklerinden şikâyet etmektedirler. Dolayısıyla hem aileler açısından hem de okullar açısından ilgisizlik durumu önemli bir sorun haline dönüşmektedir. Bu sorunun çözümünü sağlamanın iyi bir yolu ebeveynlerin çocukları ile ilgilenmelerinin sağlanmasıdır (23). Çocuklar yaptıkları iyi şeylerin ebeveynleri tarafından fark edildiği ve önemsendiği destekleyici bir aile ortamında ilgi ve sevgiyle sağlıklı bir biçimde büyümek isterler. Günümüz aile yapılarına dikkatle bakıldığında, çocukların içinde sağlıklı bir şekilde büyüyebileceği imkanlardan yoksun olduğu görülmektedir. Özellikle büyük şehirlerde yaşayan çocuklar doğal oyun alanlarından ve akranlarından uzakta büyümektedir. Oyun ve arkadaşla olan ihtiyaçlarını

ebeveynlerine yönlendiren çocuklar, ebeveynlerinin onlarla oyun arkadaşı olması için talepte bulunmakta, sevgiye ve ilgiye muhtaç şekilde büyümeye çalışmaktadırlar (39).

Eğitimcilerin birçoğu ebeveyn ilgisinin, bebekliğinden ergenliğine kadar çocuğun öğrenmesi ve gelişmesinde kritik rol oynadığını belirtmektedir. Okul öncesi dönem başta olmak üzere tüm okul yaşamında ebeveyn ilgisi önemli rol oynar (16). Çünkü çocuğun öğrenmeye en açık olduğu ve hızlı gelişim gösterdiği dönem, okul öncesi erken çocukluk çağıdır. Çocuklar bu dönemde iyi bir şeyler yapmayı başardıkça ve yaptıkları iyi şeylerin işe yaradığını gördükçe kendilerine olan güvenleri artar ve özgüven sahibi olurlar. Özgüveni gelişen çocuğun paylaşım yapma ihtiyacı artar ve daha fazla sosyalleşir (39).

Çocuğun sosyalleşmesi ebeveyni, kardeşleri ve yakın çevredeki ilişkileriyle şekillenmektedir. Günümüz çocuklarının büyük bölümü evlerinde, televizyon veya bilgisayar oyunları karşısında vakitlerini harcamaktadırlar. Çocuklar, elektronik cihazların ortasında, dış dünyadan soyutlanmış şekilde, sanal tasarımların geçişin önünde yer aldığı, hızlı ve düzensiz yapılaşma olan şehirlerde koşuşturan insanların arasında, aile bireylerinin bir birinin duygu ve düşüncesinden habersiz, gittikçe bir birlerine yabancılaşan aile ortamlarında büyümektedirler (39). Jeynes (2007) ebeveyn ilgisinin eğitim ile ilgili hususlarda, çocuğun sosyalleşmesinde ve sorunların çözümünde kritik bir işleve sahip olduğunu ve çocuğun ev içerisindeki öğrenmesine etki ettiğini ifade etmektedir (25).

Anne ve baba olarak ebeveynlerin doğalarında farklılıklar olması, çocuğa yönelik ilgileri ve bu ilgilerini ortaya koyma usulleri bakımından farklılıkların görülmesine neden olmaktadır. Okul öncesi çocuğu olan anneler genellikle çocuğun günlük ve rutin bakımıyla daha çok ilgilenmekte olduklarını ifade ederken, babalar çocuklarıyla çoğunlukla oyun ya da spor faaliyetleri yaptıklarını belirtmektedirler. Baba ile gerçekleştirilen faaliyetler, baba ve çocuğu arasında güvenli bağın kurulabilmesi bakımından önem taşımaktadır. Bununla birlikte, okul öncesi çağda çocuğu olan babaların çocuğa yönelik ilgisi, çocuğun kreş veya anaokullarındaki davranışsal problemlerinin daha az olmasına neden olmaktadır (91).

Özetle, ebeveyn ilgisinin çocukların akademik ve davranışsal yaşamları üzerinde çok önemli etkilerinin olduğunu açıklayan birçok araştırma sonucunun olduğu görülmektedir. Çocuğun ailesinin etnik kökeni, eğitim düzeyi ya da sosyoekonomik

durumu ne olursa olsun literatür ebeveyn ilgisinin; okula hazır oluşu desteklediği, akademik başarıyı artırdığı, güdüleme sağladığı, özgüveni artırdığı, olumlu tutum ve davranışları geliştirdiği, iletişim becerileri ve sosyal becerilerin gelişimi bakımından etkili olduğunu ortaya koymaktadır (16).

Ebeveyn çocuk ilişkisinde ebeveyn ilgi düzeyinin yüksek ya da düşük olması, anne babanın ebeveynliğine ilişkin aydınlatıcı bilgiler vermektedir. Bu bağlamda, yüksek ebeveyn ilgisi ebeveynin çocuğuyla arasındaki yakın ve sıcak ilişkiye, ebeveynin destekleyici, ilgili tutum ve davranışlarına işaret etmekte iken düşük ebeveyn ilgi düzeyi çocuğa yönelik reddedici ebeveynliğe işaret etmektedir (92).

Ebeveyn ilgi düzeyi ile farklı duygu, düşünce ve davranışlar arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar düşük ebeveyn ilgisinin depresyon, panik bozukluğu, yaygın anksiyete bozukluğu, yeme bozuklukları, şizofreni ve sınırda kişilik bozukluğu ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (17). Yapılan bazı çalışmalar ise reddedici ebeveynlik stilinin özel ruhsal bozukluklar ile ilgili olmasından ziyade kişinin duygu, düşünce ve davranışları için genel bir risk faktörü olduğunu göstermektedir (93). Diğer taraftan ebeveynlik stilleri ile gelecekte yetişkin bağlanması arasındaki ilişki incelenmiş, ebeveyn ilgi düzeyinin yüksekliğinin güvenli bağlanma ile düşüklüğünün ise güvensiz bağlanma ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (94). Ebeveyn ilgi düzeyine ilişkin yapılan bilimsel araştırmalara dayanarak yüksek ya da düşük ebeveyn ilgisinin çocuğun bugün ve gelecekteki yaşamında kritik rol oynadığı söylenebilir.

2.9. Yapılan Çalışmalar

2.9.1. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Konusunda Yapılan Çalışmalar

Moss, Dubosis Comtois, Cyr, Tarabulsy, St Laurent ve Bernier (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, çocuğa yönelik kötü muamele yapan ebeveyn ve birincil bakıcıların şiddete duyarlılıklarının artırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, kötü muameleyle maruz kaldığını bildiren atmış yedi (1-5 yaş) çocuk ve ebeveyn-bakıcı rastgele yöntemle deney veya kontrol grubuna atanmıştır. Deney grubuna, ebeveyn-bakıcı ve çocuk ikilisine yönelik ve ebeveyn duyarlılığını geliştirmeye odaklanan 8 haftalık ev ziyaretleri ile eğitimler verilmiştir. Kontrol grubu ile karşılaştırıldığında, eğitim öncesi ve sonrası puanları, deney grubu için ebeveyn duyarlılığı ve çocuğun güvenli bağlanmasında önemli gelişmeler ve çocuğun duygu düzensizliğinde azalma olduğunu ortaya koymuştur (95).

Manning, Davies ve Cicchetti (2014) tarafından “Interparental Violence and Childhood Adjustment: How and Why Maternal Sensitivity Is a Protective Factor” isimli bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, duyarlı ebeveynlik, ebeveynler arası şiddet ile çocukların başa çıkma ve psikolojik uyumu arasındaki ilişkilerde koruyucu bir faktör olarak incelenmiştir. Araştırma bulguları duyarlı ebeveynliğin çocuğun yansıtma (dışa vurma) ve sosyal gelişimindeki değişimleri üzerinde ebeveynler arası şiddetin yarattığı riski tamponladığını ortaya koymuştur. Çalışma sonucunda duyarlı ebeveynliğin, ebeveynler arasındaki şiddetin olduğu bir evde büyümenin savunmasızlığına karşı çocuğu koruyucu bir faktör olduğu ifade edilmiştir (86).

Poreddi, Pashapu, Kathyayani, Gandhi, El-Arousy, Math (2016) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma lisans düzeyinde eğitim alan 158 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın arttığı ifade edilmiştir (96).

Özyürek, Sezgin ve Kürtüncü (2017) tarafından yapılan bir çalışmada lisans öğrencilerinin temel empati becerileri ve temel empati beceriyle çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sağlık alanında eğitim gören 657 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, yaşa göre anlamlı

bir farklılık bulunmazken cinsiyete göre araştırmaya katılan kadınların erkeklere göre çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ve temel empati düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca araştırmaya katılanların empati düzeyleri yükseldikçe çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır (97).

Çavuş, Topcu Bilir ve Özyürek (2017) tarafından yapılan çalışmada, farklı öğrenim kademesinde görev yapan öğretmenlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada okulöncesi, ilkokul ve ortaokul düzeyinden 150 öğretmen yer almıştır. Araştırmada öğretmenlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının öğretmenlerin cinsiyeti, kıdem yılı ve çalışılan kurum türü/alanına göre farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırmada kullanılan çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ölçeği puanları genel olarak değerlendirildiğinde, erkek öğretmenlerin, ilkokul öğretmenlerinin ve kıdem bakımından 15 yılın üzerinde çalışma süresi olan öğretmenlerin ölçekten aldıkları puanların diğerlerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (63).

Özyürek (2017) tarafından yapılan “Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlık Ölçeği Geliştirme Çalışması” isimli çalışmada, yetişkinlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarını belirlemeye yönelik bir ölçeğe aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Araştırma grubunda 202 lisans düzeyinde eğitim alan öğrenci yer almıştır. Araştırmada, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık üzerinde yaşı bir etkisi olmazken, cinsiyetin etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca çalışma sonucunda ölçeğe aracının yetişkinlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığını ölçebilecek yeterlilikte olduğu ifade edilmiştir (98).

Vainik ve Kassman (2017) tarafından yapılan çalışmada, 1980'lerden sonra İsveç'teki çocukların okullardaki şiddet içeren eylemleri polise öncekinden daha sık cezai suç olarak bildirmesindeki artış eğilimi, şiddete karşı genel kültürel duyarlılığın artması ve her türlü şiddet olayını polise bildirme eğilimini etkileyen ve yavaş yavaş gelişen sosyal değişimlerin arka planının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada 2000-2010 arasında Stockholm bölgesindeki on belediye 7-14 yaş arası çocuklar tarafından bildirilen okullardaki saldırı, yasadışı tehdit, taciz ve hakaret davranışları içerikli 1.239 polis raporu analiz edilmiştir. Araştırma bulguları farklı alanlardaki okullar ve sosyal bağlamlar arasındaki sistematik farklılıkları göstermiştir. Araştırmada, okullarda eğitim kalitesinin göstergesi olan okul liyakat puanı ile polise bildirilen şiddet olayları arasında negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Çocuğa yönelik şiddet olayı bildirimini en fazla

özel eğitime ihtiyacı olan çocukların okullarından yapılmıştır. Araştırma sonucunda, çocuğa yönelik şiddete kültürel duyarlılık arttıkça birçok konuda çocuklara yönelik önyargıların azaldığı görülmüştür (99).

Kurtuluş (2018) tarafından yapılan çalışmada, dini yönelim, kişilik özellikleri ve çocuğa yönelik şiddete duyarlılık arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma ortaokulda öğrenim gören 434 öğrencinin ebeveynleri ile gerçekleştirilmiştir. Çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın ebeveynin cinsiyeti, eğitim düzeyi ve gelir düzeyine göre farklılaştığı fakat medeni durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ile çocuk sayısı değişkeni arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Çocuk sayısı artarken şiddete duyarlılık azalmakta, çocuk sayısı azalırken ise şiddete duyarlılık artmaktadır. Çalışmada çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ile yaş değişkeni arasında bir ilişki bulunmamıştır (20).

Gülbahçe (2018) tarafından yapılan “Investigation of Teachers' Violence Sensitivity Levels towards Children According to Different Variables” isimli araştırmada, öğretmenlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeylerinin farklı değişkenlere göre farklılaşma durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ortaöğretim düzeyinde eğitim veren 563 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin çocuklara yönelik şiddete duyarlılık düzeyleri ile cinsiyet, yaş, çocuk sahibi olma durumu, çocukluğunu geçirdiği yer, idari görev durumu ve görev sürelerine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Ancak aile yapısı ve istihdam değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır (50).

Gemiksiz, Tozoğlu ve Dursun (2019) tarafından yapılan bir araştırmada, öğretmen adaylarının çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeylerinin farklı değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma eğitim fakültesinde eğitim alan 786 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılanların çocuğa yönelik şiddet duyarlılık düzeyleri ile yaş, aile yapısı ve sınıf düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bununla birlikte, araştırmaya katılanların çocuğa yönelik şiddet duyarlılık düzeyleri ile cinsiyet, yerleşim birimi, kardeş sahibi olma durumu ve kardeş sayısı değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır. Araştırmada, yaş ve sınıf düzeyi arttıkça çocuğa yönelik

şiddet duyarlılık düzeyinin düştüğü ve çekirdek aile yapısında olan öğretmen adaylarında duyarlılık düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (82).

Özyürek, Kürtüncü, Sezgin ve Kurt (2020) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ile sorumluluk duygusu ve davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlanmıştır. Araştırma sağlık alanında eğitim gören 657 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda araştırmaya katılan Kadınların çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının, sorumluluk duygusu ve davranışlarının erkeklerden anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın yaş ve sınıf düzeyinden etkilenmediği belirlenmiştir. Katılımcıların sorumluluk duygusu ve davranışları arttıkça çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın arttığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda Çocuğa yönelik şiddet konusunda kadınların daha duyarlı oldukları, sorumluluk duygusu ve davranışı düşük olan bireylerin çocuğa yönelik şiddete daha duyarsız oldukları belirlenmiştir (44).

2.9.2. Ebeveyn İlgisi Konusunda Yapılan Çalışmalar

Rosenberg (1963) “Parental Interest and Children's Self-Conceptions” isimli çalışmasında ebeveyn tutumlarının çocuğun kişiliği ile ilişkisini inceleyen çalışmalarda genellikle ebeveyn ilgi faktörünün ihmal edildiğini ifade etmiştir. Bu nedenle yaptığı çalışmada, ebeveyn ilgisinin çocuğun benlik saygısı düzeyiyle ilişkisi, on okuldaki liseli gençler ve ebeveynleri üzerinde yapılan bir çalışmada incelenmiştir. Ebeveyn ve çocuk arasında tekrarlayan temas noktalarını temsil eden üç ebeveyn ilgisi göstergesi kullanılmıştır. Orta ya da yüksek düzeyde ebeveyn ilgisi ile benlik saygısı arasında önemli düzeyde bir ilişkili bulunamamasına karşın, aşırı düzeyde ebeveyn ilgisizliği düşük benlik saygısı ile çok net bir biçimde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca araştırma bulgularında, aşırı düzeyde ebeveyn ilgisizliğinin, ebeveynlerin bir bölümünün cezalandırıcı davranışlarından daha fazla düşük benlik saygısı ilişkili olabileceğini gösteren kanıtlara rastlanmıştır (100).

Cherian (1991) tarafından yapılan çalışmada Xhosa kabilesindeki çocukların ebeveyn ilgisi ile akademik başarısı arasında arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmada Güney Afrika’da bir kabile olan Xhosa kabilesinden rastgele seçilen, yaşları 13-17

arasındaki 1021 çocuk yer almıştır. Araştırma sonucunda ebeveyn ilgisi ile akademik başarı arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğunu görülmüştür (101).

Ortiz, Stowe ve Arnold (2001) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte kitap okumalarının, çocukların kitap okumaya ilgilerini artırıp artırmadığı araştırılmıştır. Okul öncesi yaş grubunda çocuğu olan 25 ebeveyn basit rastgele yöntemle seçilerek deney ve kontrol gruplarına ayrılmışlardır. Deney grubunda yer alan ebeveynlere çocukla birlikte kitap okurken çocuğun okumaya ilgisini artıracak düşünülen stratejiler öğretilmiştir. Bir hafta sonra, deney grubundaki çocukların kontrol grubundaki çocuklara kıyasla birlikte kitap okumaya daha fazla ilgi duydukları görülmüştür. Dört hafta sonra, deney grubundaki ebeveynler hala çocukların kitap okumaya ilgisinin arttığını ifade etmiş olsalar da, doğrudan gözlemler etkilerin biraz azaldığını göstermiştir. Bu çalışmanın sonucunda, ebeveyn ilgisinin çocuğun üzerindeki etkilerinin deneysel olarak değerlendirilmesine fırsat sağlanmış olduğu ifade edilmiştir (102).

Flouri (2006) tarafından yapılan çalışmada, anne-babanın, çocuğun eğitime olan ilgisinin çocuğun özgüven ve kontrol odağı üzerindeki etkileri yoluyla eğitimsel kazanımla bağlantılı olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 1970 İngiliz Kohort Çalışması'nın (BCS70) taramalarından boyuna veriler kullanılmıştır. Çalışma 1.326 erkek ve 1.578 kadın katılımcının verileri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, anne ilgisi hem erkeklerde hem de kadınlarda eğitimsel kazanımla anlamlı derecede ilişkili bulunmuştur. Babanın ilgisi ise sadece kadınlarda eğitim kazanımının önemli bir yordayıcısıdır (103).

Hango (2007) tarafından yapılan çalışmada, ebeveyn ilgisinin kişinin daha sonraki yaşamındaki gelişim süreçlerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Çalışmada özellikle sosyoekonomik bakımdan dezavantajlı gruplarda ebeveyn ilgisinin ne şekilde etkili olduğu incelenmiştir. Çalışmada ayrıca, ebeveyn ilgisi sonucunda üretilen sosyal faydanın, finansal kötü durumun etkilerinin azalmasına aracılık edip etmediğine cevap aranmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, İngiltere'de doğan çocukların boylamsal bir çalışmasının bulunduğu Ulusal Çocuk Gelişimi Çalışmasından alınmıştır. Sonuçlar, ebeveyn ilgisinin önemli olduğunu, ancak aile ilgisinin ve ekonomik zorluğun ne zaman ölçüldüğüne, ilginin türüne ve ebeveyn cinsiyetine bağlı olduğunu göstermiştir. Babanın

eğitime olan ilgisi, özellikle  ocuk 11 yaşındayken, ekonomik zorluğun eğitime olan etkisini en fazla azaltmaktadır. 11 yaşında anneye yapılan gezilerin sıklığı, eğitim üzerinde baba ile yapılan gezilere göre daha büyük bir doğrudan etkiye sahip olmakla birlikte, babanın okula olan ilgisinin bir sonucu olarak ekonomik zorluğun etkisindeki azalmayla da karşılaştırılmamaktadır (104).

şırvanlı  zen (2009) tarafından yapılan çalışmada, anneden algılanan kabul/ilginin, ergenin benlik-algısı üzerindeki rolünü ve babadan algılanan kabul/ilginin, bu ilişkideki aracı rolünü, kız ve erkek ergenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma orta sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden ilköğretim okulları 2. sınıfa giden 680  ğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada hem kız hem de erkek öğrencilerin annelerinden algıladıkları kabul/ilgi ile benlik algıları arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bununla birlikte bu ilişkide, babadan algılanan kabul/ilginin, özellikle kız öğrencilerde aracı rol oynadığı, diğer bir ifade ile ilişkiyi güçlendirdiği görülmüştür (15).

 zdemir (2012) tarafından yapılan çalışmada, ergenlerin öznel iyi oluşu demografik değişkenler, ana-baba kontrolü ve ana-baba kabul/ilgisi açısından incelenmiştir. Çalışma 14-19 yaşları arasında bulunan 463  ğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Olumsuz duygu, ana-baba kabul/ilgisinin ve baba kontrolü tarafından yordanmıştır. Araştırma sonucunda, ana-baba kabul/ilgisinin katılımcıların iyi oluşu üzerinde önemli bir etkisi bulunmuşken, ana-baba kontrolünün nispeten sınırlı düzeyde etkisi bulunmuştur (105).

Sucuoğlu,  zkal, Yıldız Demirtaş ve Güzeller (2015) tarafından yapılan “ ocuğa Yönelik Anne-Baba İlgi O eğinin Geliştirme  alışması” isimli çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaşındaki çocukların anne-babalarının çocuklarına yönelik ilgi düzeylerinin belirlemesine yönelik geçerli ve güvenilir bir  l me aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma 462 anne ve 429 baba ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda ölçeğin 4-6 yaş grubunda çocuğu olan anne ve babaların çocuklarına yönelik ilgi düzeylerinin ölçebilmesi için uygun bir ölçek olduğuna karar verilmiştir (16).

Lara ve Saracostti (2019) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin okula katılımı ile çocukların akademik başarıları arasındaki ilişkilerin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma küme analizi yöntemi ile şili'deki 16 devlet ilköğretim okulunda çocukları ikinci ve üçüncü sınıfa devam eden 498 ebeveynin, 3 farklı ebeveyn katılımı

profili (yüksek, orta ve düşük) göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları ebeveynlerin okula katılımının, çocukların akademik sonuçları için önemli bir faktör olduğu gösterilmiştir. Buna göre, ebeveyn katılımı profillerine göre çocukların akademik başarılarında farklılıklar olduğu görülmüş, ebeveynlerinin katılımı düşük olan çocukların akademik başarılarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır (106).

Şengönül (2019) tarafından yapılan “Anne-Baba İlgisinin Çocukların Okul Başarısı Üzerindeki Etkisi” isimli çalışmada, anne-babanın eğitime ilgisi ile çocukların akademik başarıları arasındaki ilişki üzerine yapılmış araştırma literatürünün incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada ebeveynlerin çocuklarının eğitimsel ve akademik başarı kazanmasını istedikleri ve bu beklentide oldukları vurgulanmıştır. Çalışma sonunda, ebeveyn istek ve beklentilerinin çocuğun akademik başarıları ile olumlu bir biçimde ilişkili olduğu belirtilmiştir (88).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, 60-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ile ebeveyn ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin, çocukların ailelerinin görüşleri açısından incelenmesi amacıyla yapılan betimsel türde bir araştırmadır. Betimsel türde araştırmalar, araştırma probleminin özelliklerini ve oluş sıklığını belirlemek, problem üzerinde etkili olan değişkenleri ve bu değişkenlerin önem derecelerini ortaya çıkarmak, problemin ortaya çıkış biçimini tahmin etmek ve değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleyerek genellemelere varmak için yapılmaktadır (107).

Araştırmada iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi amacıyla, ilişkisel tarama modelinin kullanılması tercih edilmiştir. Tarama modelinin kullanılmasındaki amaç, geçmişte olan veya hala varlığı devam eden bir durumun var olduğu haliyle betimlenmesini sağlayan bir araştırma yaklaşımı olması nedeniyledir. Araştırmanın konusunu oluşturan birey, nesne, durum ya da olay hiçbir şekilde etkileme çabasına girilmeksizin kendi koşulları içerisinde olduğu haliyle tanımlanmaya çalışılır (108).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın Mersin il merkezinde okul öncesi eğitime devam eden kamuya bağlı okullardaki 60-72 aylık çocukların ebeveynleri ile gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında, Mersin ili, Yenişehir ilçesinde bulunan devlete bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Yenişehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre devlete bağlı resmi okullarda öğrenim gören 5-6 yaş 3469 öğrenci bulunmaktadır. Zaman ve maliyet kıstasları göz önüne alınarak kolayda örneklem yolu ile %95 güvenirlilikle 357 öğrenci seçilmiştir (Bkz. $\alpha = 0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri Tablosu). Veri toplama uygulaması, ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık

düzeyleri ölçeği ve ebeveyn ilgi ölçekleri örnekleme alınan 357 çocuğun anne ve babaları ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1: $\alpha=0.05$ İçin Örneklem Büyüklükleri (109)

Evren Büyüküğü	± 0.03 örnekleme hatası (d)			± 0.05 örnekleme hatası (d)			± 0.10 örnekleme hatası (d)		
	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q=0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7	p=0.5 q=0.5	p=0.8 q= 0.2	p=0.3 q=0.7
100	92	87	90	80	71	77	49	38	45
500	341	289	321	217	165	196	81	55	70
750	441	358	409	254	185	226	85	57	73
1000	516	406	473	278	198	244	88	58	75
2500	748	537	660	333	224	286	93	60	78
5000	880	601	760	357	234	303	94	61	79
10000	964	639	823	370	240	313	95	61	80
25000	1023	665	865	378	244	319	96	61	80
50000	1045	674	881	381	245	321	96	61	81
100000	1056	678	888	383	245	322	96	61	81
1000000	1066	682	896	384	246	323	96	61	81
100 milyon	1067	683	896	384	245	323	96	61	81

Araştırmaya katılan ebeveynlerin (n=357) demografik özellikleri ve çocuklarına yaklaşımları ile ilgili bilgileri aşağıdaki tablolarda frekans ve yüzdelik değerleri ile sunulmuştur.

Tablo 2: Ebeveynlerin Demografik Özellikleri

	Kişi Sayısı (n=357)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	128	35,9
Kadın	229	64,1
Yaş		
25 yaş ve altı	15	4,2
26-35 yaş arası	148	41,5
36-45 yaş arası	171	47,9
46 yaş ve üstü	23	6,4
Medeni Durum		
Evli	332	93,0
Bekar	25	7,0
Öğrenim Durumu		
Okuryazar	2	0,6
İlkokul	20	5,6
Ortaöğretim	76	21,3
Ön Lisans	55	15,4
Lisans	175	49,0
Lisansüstü	29	8,1
Hane Halkı Gelir Düzeyi		
2.500 TL ve altı	47	13,2
2.501-5.000 TL	121	33,9
5.001-7.500 TL	89	24,9
7500 TL üstü	100	28,0

Tablo 2 incelendiğinde; araştırmaya katılan ebeveynlerin %35,9'u baba iken %64,1'i ise annedir. Ebeveynlerin %4,2'si 25 yaş ve altında iken %41,5'i 26-35 yaş aralığında, %47,9'u 36-45 yaş aralığında, %6,4'ü ise 46 yaş ve üstündedir. Ebeveynlerin %93,0'ı evli iken %7,0'ı bekardır. Ebeveynlerin %0,6'sı okuryazar iken %5,6'sı ilkokul mezunu, %21,3'ü ortaöğretim, %15,4'ü ön lisans, %49,0'ı lisans, %8,1'i ise lisansüstü mezunudur. Ebeveynlerin %13,2'sinin hane halkı gelir düzeyi 2.500 TL ve altında iken

%33,9'unun 2.501-5.000 TL aralığında, %24,9'unun 5.001-7.500 TL aralığında, %28,0'ının ise 7.500 TL'nin üstündedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla dört farklı veri toplama formu kullanılmıştır. İlk olarak içinde çalışmaya katılan ebeveynlerin kişisel bilgilerinin de yer aldığı Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan formlardan ikincisi 19 maddeden oluşan “Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği” dir. Üçüncüsü, 34 maddeden oluşan ve anneye uygulanacak olan “Anne İlgi Düzeyi Ölçeği” ve dördüncüsü ise 40 maddeden oluşan ve babaya uygulanacak olan “Baba İlgi Düzeyi Ölçeği” dir. Üçüncü ve dördüncü formlar tek bir çalışmada geliştirilmiş ve benzer sorular içeren ancak cinsiyet farklılığına göre soru şekillerinin küçük değişiklikler içerdiği ölçeklerdir. Veri toplama araçlarının tamamı ebeveynler tarafından doldurulmuştur. Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın amacı ve kapsamı konusunda çocukların öğretmenleri ile görüşülmüş ve uygulama sürecinde kendilerinin yardımları istenmiştir. Araştırma formları velilere öğretmenlerin aracılığı ile ulaştırılmıştır. Araştırmaya katılmadan önce velilere araştırmanın gönüllülük esasına bağlı olduğu, eğer istemezlerse araştırmaya katılmayabilecekleri açıklanmış ve onam formunu imzalamaları istenmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda, ebeveynlerin demografik özelliklerine, çocuğa yönelik şiddet davranışlarına ve çocuklarına gösterdikleri ilgi düzeyine ilişkin genel düşünce ve davranışlarını öğrenmeye yönelik çeşitli sorular yer almaktadır. Bu formda 14 soru yer almaktadır.

3.3.2. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği

60-72 aylık çocuğu olan ebeveynlerin, çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarını değerlendirmek amacıyla kullanılan ölçme aracı Özyürek (2017) tarafından “Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği Geliştirme Çalışması” isimli çalışmada geliştirilmiştir (98). Araştırmanın çalışma grubunu 5-6 yaş çocukları oluşturmaktadır. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,82 olarak bulunan ölçek, 19 maddelik tek boyuttan oluşmaktadır.

Ölçekteki 5.-6.-12.-14. ve 18. sorular ters puanlanarak kodlanmıştır. Ölçek, (3)-Katılıyorum, (2)-Kısmen Katılıyorum ve (1)-Katılmıyorum” olmak üzere 3’li likert tipi değerlendirme seçeneklerine sahiptir. Ölçekten alınan puanın artması çocuğa yönelik ebeveyn duyarlılığının arttığını göstermektedir. Çalışmada, Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeğinin yetişkinlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığını ayırt edebileceği ifade edilmiştir. Bu ölçek anne ve babaların her ikisine de uygulanmıştır. Formun doldurulması yaklaşık olarak 5 dakika sürmüştür.

3.3.3. Anne İlgı Düzeyi Ölçeği

5-6 yaş çocukların anne babalarının çocuklarına yönelik ilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla kullanılan ölçme aracı Sucuoğlu, Özkal, Demirtaş ve Güzeller (2015) tarafından geliştirilmiştir. Çalışmada, Anne Baba İlgı Düzeyi Ölçeğinin 4-6 yaş çocuğu olan anne babaların çocuğa yönelik ilgi düzeylerini ölçebileceği ifade edilmiştir (16).

Anne İlgı Düzeyinin belirlenmesi amacıyla kullanılan 34 maddeden oluşan “Anne İlgı Düzeyi Ölçeği” 4 faktörden oluşmaktadır. Bunlar; Kontrole Yönelik İlgı (1-2-5-6-7-8-10-11-12-13-17-18-21), Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgı (22-23-24-25-28-29-30-31-32-33-34), Okula Yönelik İlgı (9-14-15-16-19-26-27) ve İlgileri Geliştirmeye Yönelik İlgı (3-4-20) olarak isimlendirilmiştir. Anne ilgi formu için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,91 olarak bulunmuştur. 5’li likert tipinde olan ölçek, (5)-Çok Sık, (4)-Sık, (3)-Bazen, (2) Az, (1)-Hiç şeklinde cevap seçeneklerine sahiptir. Ölçekten alınan puanın artması annenin çocuğuna olan ilgisinin arttığını göstermektedir. Bu ölçek yalnızca annelere uygulanmıştır. Ölçeğin doldurulması yaklaşık olarak 5 dakika sürmüştür.

3.3.4. Baba İlgı Düzeyi Ölçeği

Baba İlgı Düzeyinin belirlenmesi amacıyla kullanılan 40 maddeden oluşan “Baba İlgı Düzeyi Ölçeği” 3 faktörden oluşmaktadır. Bunlar; Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgı (40-23-38-34-25-39-24-35-36-33-27-28-32-26-37-29), Kontrole Yönelik İlgı (14-6-20-7-15-4-11-12-5-19-13) ve Okula Yönelik İlgı (18-21-3-16-2-10-9-30-22-1-17-31-8) olarak isimlendirilmiştir. Baba ilgi formu için Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur. 5’li likert tipinde olan ölçek, (5)-Çok Sık, (4)-Sık, (3)-Bazen, (2) Az,

(1)-Hiç şeklinde cevap seçeneklerine sahiptir. Ölçekten alınan puanın artması babanın çocuğuna olan ilgisinin arttığını göstermektedir. Bu ölçek yalnızca babalara uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının kullanılabilmesi için öncelikle çalışmada kullanılan ölçekleri geliştiren araştırmacılardan e-posta yolu ile izin alınmıştır (Bkz. Ek:6).

Araştırmanın uygulama aşamasında belirlen okullarda görev yapan öğretmenler ile görüşülmüş ve onlardan uygulama aşamasından yardım etmeleri istenmiştir. Çalışmaya destek vereceğini söyleyen öğretmenlerle yüz yüze görüşülmüş ve çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ve anne baba ilgisi ölçeklerinin ne şekilde doldurulması gerektiği açıklanmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan ebeveynlere, kişisel bilgi formu ve ölçeklerin nasıl işaretleneceği ve katılımın gönüllülüğe bağlı olduğuna ilişkin bilgiler yazılı olarak verilmiştir. Fakat hemen ardından Covid-19 pandemi salgınından dolayı okullarda yüzyüze eğitime ara verilmiş ve öğretmenlerle ve ailelerle yüzyüze görüşme imkanı olamamıştır. Bu nedenle öğretmenlerle dijital ortamlarda görüşülmeye devam edilerek, gönüllülük esasına dayalı olarak velilere anket linkleri ulaştırılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışma verileri sosyal bilimler alanına yönelik özel bir istatistiksel analiz programına aktararak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken kategorik değişkenler için frekans dağılımları, sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler (ort $\pm$ ss) verilmiştir. Araştırmada ölçme aracı olarak kullanılan Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği ve Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeğinin alt boyutlarına güvenilirlik analizi uygulanmış, ölçek ve alt boyutlarının güvenilir çıkması sonucunda çalışmaya başlanmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuğa yönelik ilgi puanı ve alt boyut puanları ilgili maddelerin ortalaması alınarak, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanı ise ilgili maddelerin toplamı alınarak elde edilmiştir. Buna göre; uygulanacak analizlere karar verebilmek için tüm puanlara Kolmogorow Smirnov normallik testi ($n>50$) uygulanmıştır. Test sonucunda puanların normallik varsayımını sağladığı görülmüş ve bu nedenle karşılaştırmalarında parametrik testler kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasında

puan ortalamalarına göre farklılık olup olmadığı Bağımsız Örneklem T Testi ile incelenmiştir. İki'den fazla bağımsız grup arasında puan ortalamalarına göre farklılık olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiş olup hangi gruplar arasında farklılık olduğuna ise Tukey Testi ile bakılmıştır. Sayısal iki değişken arasında nedensel olmayan ilişkilerin derecesinin belirlenmesi için Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

3.6. Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik, elde edilmiş olan ölçümler üzerindeki yorumlar ile daha sonra ortaya çıkabilecek analizler için bir temel teşkil eder ve Güvenilirlik Analizi ölçmede kullanılan test, anket veya ölçeklerin özelliklerini ve güvenilirliklerini değerlendirilmek amacıyla geliştirilmiş bir yöntemdir. Güvenilirlik Analizi prosedürü ile toplam puanların söz konusu olduğu Likert vb. gibi ölçeklerin güvenilirliğini belirleyen katsayılar hesaplanır ve ölçekte bulunan sorular arasındaki ilişkiler hakkında bilgi elde edilir (110). Bir bireyin bir olaya karşı tutum ve davranışları ölçekte bulunan k sayıda soruya verdiği cevapların değerleri (puan, skor) toplanarak bulunuyorsa bu ölçekte bulunan soruların birbirleriyle yakınlıklarının derecesini belirlemek amacıyla güvenilirlik analizi yapılır. K soru bulunduran aracın bütün sorularının bir fenomeni açıklamada yardımcı tipte olması gerekir ve bu durum soruların birbirleri ile yüksek korelasyon göstermelerini gerektirir. Bu korelasyonlardan veya kovaryanslardan yola çıkılarak güvenilirlik ölçüleri geliştirilmiştir (111).

Cronbach Alfa Katsayısı (Alfa Yöntemi): Alfa katsayısı ölçekte bulunan k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunan bir ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır. Cronbach alfa katsayısı 0 ve 1 arasında değişim göstermektedir. Alfa yöntemi ölçekteki korelasyonlar veya kovaryanslardan yararlanılarak diğer istatistiklerin veya testlerin yapılmasına yardımcı olur (111). Bu yöntem ölçekte bulunan k sorunun homojen bir yapı gösteren bir bütünü ifade edip etmediğini araştırır. Ağırlıklı standart değişim ortalaması olup, bir ölçekteki k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile elde edilir. Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibidir (110):

$0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değil

$0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçek güvenilirliği düşük

$0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir

$0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 3: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği, Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği ve Alt Boyutlarının Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Madde Sayısı	Cronbach Alfa (α)	Güvenilirlik Düzeyi
Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği			
Anne	34	0,947	Yüksek Derecede Güvenilir
<u>Alt Boyutlar</u>			
Kontrolle Yönelik İlgi	13	0,891	Yüksek Derecede Güvenilir
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	11	0,925	Yüksek Derecede Güvenilir
Okula Yönelik İlgi	7	0,819	Yüksek Derecede Güvenilir
İlgileri Geliştirmeye Yönelik İlgi	3	0,732	Oldukça Güvenilir
Baba	40	0,966	Yüksek Derecede Güvenilir
<u>Alt Boyutlar</u>			
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	16	0,951	Yüksek Derecede Güvenilir
Kontrolle Yönelik İlgi	11	0,895	Yüksek Derecede Güvenilir
Okula Yönelik İlgi	13	0,907	Yüksek Derecede Güvenilir
Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği	19	0,663	Oldukça Güvenilir

Tablo 3 incelendiğinde; uygulanan güvenilirlik analizi sonucunda 34 maddeden oluşan çocuğa yönelik anne ilgisi ölçeğinin yüksek derecede güvenilir ($\alpha=0,947$) olduğu görülmüş iken kontrole yönelik ilgi ($\alpha=0,891$), davranış geliştirmeye yönelik ilgi ($\alpha=0,925$) ve okula yönelik ilgi ($\alpha=0,819$) alt boyutlarının da yüksek derecede güvenilir; ilgileri geliştirmeye yönelik ilgi ($\alpha=0,732$) alt boyutunun ise oldukça güvenilir olduğu görülmüştür. 40 maddeden oluşan çocuğa yönelik baba ilgisi ölçeğinin yüksek derecede güvenilir ($\alpha=0,966$) olduğu görülmüş iken davranış geliştirmeye yönelik ilgi ($\alpha=0,951$), kontrole yönelik ilgi ($\alpha=0,895$) ve okula yönelik ilgi ($\alpha=0,907$) alt boyutlarının da yüksek derecede güvenilir olduğu görülmüştür. 19 maddeden oluşan çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ölçeğinin ise oldukça güvenilir ($\alpha=0,663$) olduğu görülmüştür.

4. BULGULAR

Araştırma verilerinin analiz süreci üç başlık altında incelenmiştir. İlk olarak ebeveynlerin demografik özellikleri ve çocuklara yaklaşımları ile ilgili bilgilerin dağılımları verilmiştir. İkinci aşamada ise öncelikle çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanı, çocuğa yönelik ebeveyn ilgisi puanı ve alt boyut puanlarının tanımlayıcı istatistikleri (ort±ss) verilmiştir. Daha sonra ebeveynlerin demografik özellikleri, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamalarına göre karşılaştırılmıştır. Son olarak ise annelerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ile ilgi düzeyleri ve babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ile ilgi düzeyleri arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiştir.

4.1. Ebeveynlerin Çocuklarına Yaklaşımlarına İlişkin Bulguların Dağılımı

Tablo 4: Ebeveynlerin Çocuklarına Yaklaşımları ile İlgili Bilgileri

	Kişi Sayısı (n=357)	Yüzde (%)
Çocuk Sayısı		
1	119	33,3
2	182	51,0
3	39	10,9
4 ve daha fazla	17	4,8
(Çocuk sayınız 1’den fazla ise), hepsine aynı düzeyde ilgi gösterdiğinizizi düşünüyor musunuz? (n=238)		
Evet	186	78,2
Hayır	19	8,0
Bazen	33	13,9
Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzla günde ortalama ne kadar etkin zaman geçiriyorsunuz?		
Hiç	3	0,8
30 dk.	45	12,6
1 saat	103	28,9
2 saat	76	21,3
İstediği kadar	130	36,4
Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzu bir haftada ne kadar parka götürüyorsunuz?		
Hiç	23	6,4
1 saat	88	24,6
2-4 saat	158	44,3
İstediği kadar	88	24,6
Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzun yaptığı hatalara karşı nasıl bir tutum ve davranış gösterirsiniz?		

Çok anlayışlı	113	31,7
Bazen anlayışlı	234	65,5
Sert	10	2,8
Çocuğunuzun bulunduğu ortamda haber izler misiniz?		
Hiç	46	12,9
Bazen	235	65,8
Her zaman	76	21,3
Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzun bulunduğu ortamda dizi film-sinema izler misiniz?		
Hiçbir zaman	35	9,8
Bazen	255	71,4
Her zaman	67	18,8
Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzun bulunduğu ortamda eşinizle tartışır mısınız?		
Hiçbir zaman	129	36,1
Bazen	213	59,7
Her zaman	15	4,2

Tablo 4 incelendiğinde; araştırmaya katılan ebeveynlerin %33,3'ünün çocuk sayısı 1 iken %51,0'nın 2, %10,9'unun 3 ve %4,8'inin ise 4 çocuk ve daha fazladır. Çocuk sayısı 1'den fazla olan ebeveynlerin %78,2'si hepsine aynı düzeyde ilgi gösterdiğini düşünmekte iken %8,0'ı düşünmemekte, %13,9'u ise bazen aynı düzeyde ilgi gösterdiğini düşünmektedir. Ebeveynlerin %0,8'i okul öncesi dönemdeki çocuğu ile hiç etkin zaman geçirmemekte iken %12,6'sı günde ortalama 30 dk., %28,9'u 1 saat, %21,3'ü 2 saat, %36,4'ü ise çocuğun istediği kadar etkin zaman geçirmektedir. Ebeveynlerin %6,4'ü okul öncesi dönemdeki çocuğunu hiç parka götürmemekte iken %24,6'sı 1 saat, %44,3'ü 2-4 saat, %24,6'sı ise çocuğun istediği kadar parka götürmektedir. Ebeveynlerin %31,7'si okul öncesi dönemdeki çocuğunun yaptığı hatalara karşı çok anlayışlı iken %65,5'i bazen anlayışlı, %2,8'i ise serttir. Ebeveynlerin %12,9'u çocuğunun bulunduğu ortamda hiç haber izlememekte iken %65,8'i bazen, %21,3'ü ise her zaman haber izlemektedir. Ebeveynlerin %9,8'i okul öncesi dönemdeki çocuğunun bulunduğu ortamda hiçbir zaman dizi, film ve sinema izlememekte iken %71,4'ü bazen, %18,8'i ise her zaman izlemektedir. Ebeveynlerin %36,1'i okul öncesi dönemdeki çocuğunun yanında eşi ile tartışmamakta iken %59,7'si bazen, %4,2'si ise her zaman tartışmaktadır.

4.2. Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği ve Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği ile İlgili Sonuçlar

Tablo 5: Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi ve Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamaları

	Ort±SS	Min-Maks
Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi		
Anne	4,39±0,478	1-5
<u>Alt Boyutlar</u>		
Kontrolle Yönelik İlgisi	4,56±0,467	1-5
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	4,56±0,514	1-5
Okula Yönelik İlgisi	3,97±0,706	1-5
İlgileri Geliştirmeye Yönelik İlgisi	3,99±0,707	1-5
Baba	4,04±0,635	1,90-4,93
<u>Alt Boyutlar</u>		
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	4,22±0,675	1,69-5,00
Kontrolle Yönelik İlgisi	4,26±0,621	2-5
Okula Yönelik İlgisi	3,63±0,769	1,08-4,85
Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık	51,41±3,843	29-57
Anne	51,71±3,749	29-57
Baba	50,87±3,961	35-57

Min=Minimum Maks=Maksimum
Ort=Ortalama SS=Standart Sapma

Tablo 5 incelendiğinde, annelerin çocuğa yönelik ilgi toplam puanının ortalama ve standart sapması 4,39±0,478 iken kontrole yönelik ilgi alt boyut puanının ortalama ve standart sapması 4,56±0,467, davranış geliştirmeye yönelik ilgi alt boyut puanının ortalama ve standart sapması 4,56±0,514, okula yönelik ilgi alt boyut puanının ortalama ve standart sapması 3,97±0,706, ilgileri geliştirmeye yönelik ilgi alt boyut puanının ortalama ve standart sapması ise 3,99±0,707'dir.

Babaların çocuğa yönelik ilgi toplam puanının ortalama ve standart sapması 4,04±0,635 iken davranış geliştirmeye yönelik ilgi alt boyut puanının ortalama ve standart sapması 4,22±0,675, kontrole yönelik ilgi alt boyut puanının ortalama ve standart sapması 4,26±0,621, okula yönelik ilgi alt boyut puanının ortalama ve standart sapması ise 3,63±0,769'dur.

Ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık toplam puanının ortalama ve standart sapması $51,41 \pm 3,843$ iken annelerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanının ortalama ve standart sapması $51,71 \pm 3,749$, babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanının ortalama ve standart sapması ise $50,87 \pm 3,961$ 'dir.

4.3. Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması

Çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamalarına göre ebeveynlerin demografik özellikleri arasındaki farklılıklar parametrik testler (puanlar normallik varsayımını sağladığı için) ile incelenmiştir. Buna göre; iki bağımsız grup (örn: medeni durum) arasında puanlara göre farklılık olup olmadığı Bağımsız Örneklem T Testi, ikiden fazla bağımsız grup (örn: yaş grubu) arasında puanlara göre farklılık olup olmadığı ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiş olup hangi gruplar arasında farklılık olduğuna ise Tukey Testi ile bakılmıştır. Sonuçlar aşağıdaki tablolarda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 6: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Anneler ile Babalar Arasındaki Farklılığın İncelenmesi

	Ebeveyn	n	Ort.	Std. Sapma	t	p
Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puanı	Anne	229	51,71	3,749	2,000	0,046*
	Baba	128	50,87	3,961		

* $p < 0,05$

Ort=Ortalama Std. Sapma=Standart Sapma

t=Bağımsız Örneklem T Testi p=Anlamlılık Düzeyi

Tablo 6 incelendiğinde; uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, anneler ile babalar arasında çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Buna göre; annelerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamasının, babaların puan ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 7: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Ebeveynlerin Yaşları Arasındaki Farklılığın İncelenmesi

	Yaş Grubu	N	Ort.	Std. Sapma	F	p
Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puanı	25 yaş ve altı	15	50,73	3,693	0,451	0,717
	26-35 yaş	148	51,51	3,857		
	36-45 yaş	171	51,29	3,860		
	46 yaş ve üstü	23	52,04	3,843		

* $p < 0,001$ 1=20-30 yaşı 2=31-35 yaş 3=36-40 yaş 4=41-45 yaş

Ort=Ortalama Std. Sapma=Standart Sapma

F=Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Fark=Tukey Testi p=Anlamlılık Düzeyi

Tablo 7 incelendiğinde, uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, ebeveynlerin yaş grupları arasında çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0,05$).

Tablo 8: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Ebeveynlerin Medeni Durumları Arasındaki Farklılığın İncelenmesi

	Medeni Durum	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puanı	Evli	332	51,46	3,668	0,875	0,382
	Bekar	25	50,76	5,739		

Ort=Ortalama Std. Sapma=Standart Sapma

t=Bağımsız Örneklem T Testi p=Anlamlılık Düzeyi

Tablo 8 incelendiğinde, uygulanan bağımsız örneklem t testi sonucunda, ebeveynlerin medeni durumları arasında çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0,05$).

Tablo 9: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi

	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Std. Sapma	F	p	Fark
Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puanı	Ortaöğretim	98	50,29	4,513	5,974	0,003*	1-2,3
	Ön Lisans	55	51,96	3,214			
	Lisans/Lisansüstü	204	51,80	3,545			

* $p < 0,001$

1=Ortaöğretim 2=Ön Lisans 3=Lisans/Lisansüstü

Ort=Ortalama Std. Sapma=Standart Sapma

F=Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Fark=Tukey Testi p=Anlamlılık Düzeyi

Tablo 9 incelendiğinde, uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, ebeveynlerin eğitim düzeyleri arasında çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre; ortaöğretim mezunu olan ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamasının, ön lisans ve lisans/lisansüstü mezunu olan ebeveynlerin puan ortalamalarından anlamlı derecede daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 10: Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puan Ortalamalarına Göre Ebeveynlerin Hane Halkı Gelir Düzeyleri Arasındaki Farklılığın İncelenmesi

	Hane Halkı Gelir Düzeyi	N	Ort.	Std. Sapma	F	p	Fark
	2.500 TL ve altı	47	50,49	4,907			
Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Puanı	2.501-5.000 TL	121	50,98	4,162	2,812	0,039*	4-1,2
	5.001-7.500 TL	89	51,65	3,279			
	7.500 TL üstü	100	52,15	3,179			

* $p<0,05$

1=2.500 TL ve altı 2=2.501-5000 TL 3=5.001-7500TL 4=7.500 TL üstü

Ort=Ortalama Std. Sapma=Standart Sapma

F=Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Fark=Tukey Testi p=Anlamlılık Düzeyi

Tablo 10 incelendiğinde, uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, ebeveynlerin hane halkı gelir düzeyleri arasında çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Buna göre; hane halkı geliri 7.500 TL'nin üstünde olan ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalamasının, hane halkı geliri 2.500 TL ve altında ve 2.501-5.000 TL aralığında olan ebeveynlerin puan ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

4.4. Ölçekler Arasındaki Korelasyonlar

Korelasyon analizi sayısal iki değişken arasında nedensel olmayan ilişkilerin derecesinin belirlenmesi için kullanılır. Bu derecenin belirlenmesinde iki temel korelasyon katsayısından (pearson ve spearman's rho) söz edilebilir. Pearson Korelasyon Katsayısının kullanılabilmesi için değişkenler sayısal olmalı ve normal dağılmalı iken değişkenlerin normal dağılmadığı durumlarda ise Spearman's rho Korelasyon Katsayısı kullanılmaktadır.

Çalışmada kullanılan ölçek ve alt boyut puanlarının normallik varsayımları incelenmiş ve tüm puanların normallik varsayımını sağladığı görülmüştür. Buna nedenle puanların arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

<i>r</i> (Korelasyon Katsayısı)	İlişki Düzeyi	İlişki Yönü
0,00	İlişki yok	
0,01 – 0,29	Düşük	<i>r</i> = - ise negatif ilişki <i>r</i> = + ise pozitif ilişki
0,30 – 0,69	Orta	
0,70 – 0,99	Yüksek	
1,00	Mükemmel ilişki	

Tablo 11: Annelerin Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılıkları ile İlgi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık (Anne)
Anne	Anne İlgi Düzeyi (Toplam Puan)	<i>r</i> 0,138
		<i>p</i> 0,037*
	Kontrolle Yönelik İlgi	<i>r</i> 0,140
		<i>p</i> 0,034*
	Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	<i>r</i> 0,141
		<i>p</i> 0,033*
	Okula Yönelik İlgi	<i>r</i> 0,053
		<i>p</i> 0,423
	İlgileri Geliştirmeye Yönelik İlgi	<i>r</i> 0,155
		<i>p</i> 0,019*

**p* < 0,05

r = Pearson Korelasyon Katsayısı

p = Anlamlılık Düzeyi

Tablo 11 incelendiğinde, annelerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanı ile ilgi düzeyi toplam puanı arasında düşük düzeyde pozitif yönde (*r*=0,138; *p*<0,05) anlamlı doğrusal bir ilişki olduğu görülmüş iken annelerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanı ile kontrolle yönelik ilgi puanı (*r*=0,140; *p*<0,05), davranış geliştirmeye yönelik ilgi puanı (*r*=0,141; *p*<0,05) ve ilgileri geliştirmeye yönelik ilgi puanı (*r*=0,155; *p*<0,05) arasında da düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı doğrusal ilişkiler olduğu görülmüştür.

Tablo 12: Babaların Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılıkları ile İlgili Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık (Baba)
Baba	Baba İlgili Düzeyi (Toplam Puan)	r 0,098 p 0,272
	Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgili	r 0,082 p 0,356
	Kontrolle Yönelik İlgili	r 0,111 p 0,213
	Okula Yönelik İlgili	r 0,084 p 0,346

r=Pearson Korelasyon Katsayısı

p=Anlamlılık Düzeyi

Tablo 12 incelendiğinde, babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanı ile ilgili düzeyi toplam puanı ve alt boyut puanları arasında ise anlamlı doğrusal bir ilişki görülmemiştir ($p>0,05$).

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ile ebeveyn ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bulgular bölümünde elde edilen veriler, farklı araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak bu bölümde tartışılmıştır. Araştırmanın tartışma bölümünde, ilk olarak araştırmaya katılan ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri özelliklerine yer verilmiştir. Daha sonra ebeveynlerin çocuklarına yaklaşımları ile ilgili bulgulara yer verilmiş ve ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ölçeğinin ebeveynlerin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Son olarak, anne ve babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları ile ebeveyn ilgi düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

5.1. Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyetleri incelendiğinde, araştırmada kadın ebeveynlerin (%64,1) erkek ebeveynlerden daha fazla olduğu görülmüştür. Yaşları bakımından birbirine yakın olmakla beraber en fazla 26-35 yaş arası (%41,5) ve 36-45 yaş arası (%47,9) katılımcılar çalışmada yer alırken, en az 25 yaş ve altı katılımcılarla 46 yaş ve üstü katılımcılar çalışmada yer almıştır. Araştırmaya katılanlar medeni durumlarına göre değerlendirildiğinde, önemli bir bölümünün evli (%93) olduğu belirlenmiştir. Eğitim durumları bakımından katılımcıların neredeyse yarısı lisans (%49) mezunudur. Hane halkı gelir düzeyi bakımından en az katılımcı 2.500 TL ve altı gelire (%13,2) sahip katılımcılardan oluşurken diğer gelir düzeylerinde katılımcı sayıları birbirine yakındır.

5.2. Ebeveynlerin Çocuklarına Yaklaşımlarına İlişkin Durumlarının İncelenmesi

Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuk sayıları incelenmiş ve katılımcıların yarısının 2 çocuk (%51) sahibi olduğu görülmüştür. Bu cevabı, 1 çocuklu ebeveynler (%33,3), 3 çocuklu ebeveynler (%10,9) ve dört çocuklu ebeveynler (%4,8) takip etmiştir. Çocuk sayısı birden fazla olan ebeveynlerin %78,2'si çocuklarının hepsine aynı düzeyde ilgi göstermektedirler. Ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocukları ile bir günde ortalama geçirdikleri etkin zaman süresi incelenmiştir. Ebeveynlerin %36,6'ü çocuğun istediği kadar, %28,9'u 1 saat, %21,3'ü 2 saat, %12'si 30 dk. etkin zaman geçirmekte

iken, ebeveynlerin %0,8'i çocukları ile hiç etkin zaman geçirmemektedir. Bu çalışmada, ebeveynlerin çocukları ile vakit geçirmek için zaman ayırdıkları görülmektedir. Fakat çocuklarla vakit geçirme süresinin önemli olması kadar geçirilen sürenin kalitesi de önem taşımaktadır. Ebeveynler birlikte geçirilen zaman içerisinde çocuğa özgür bir hareket alanı sağlamalıdır. Çocuğa bağımsız hareket edeceği bir alanın sağlanması onun daha özgüvenli olmasına katkı sağlayacaktır. Alan yazın incelendiğinde, çocukları ile daha fazla zaman geçiren anne babaların çocukları üzerinde hakimiyet kurmaya yatkınlıklarının bulunduğu, çocukları ile daha kısıtlı zaman geçiren bazı anne babaların ise çocuklarına daha fazla hoşgörü ve ilgi gösterdiklerini ortaya koymaktadır (112). Ebeveynlere okul öncesi dönemdeki çocuklarını haftada ne kadar parka götürdükleri sorulmuştur. Ebeveynlerin %44,3'ü 2-4 saat, %24,6'sı 1 saat, %24,6'sı istediği kadar ve %6,4'ü hiç parka götürmemektedir. Çocukların hem zihinsel hem de fiziksel açıdan sağlıklı olabilmeleri için her gün hareket içeren etkinliklerin yapılması önemlidir. Özellikle 2-6 yaş arasında yer alan çocukların hareket içeren etkinliklere katılımı el ve göz koordinasyonuna ilişkin hareket kabiliyetlerini ve esnekliklerini etkilerken, metabolizmanın düzenlenmesine ve fazla kilo alımının önlenmesine de katkı sağlar (113). Son yıllarda düzensiz şehirleşme ile beraber çocukların oyun oynayabileceği alanlar oldukça azalmıştır. Park ve bahçeler çocukların özgürce koşup oynayabilecekleri özel alanlardır. Kantz (2004) açık alana sahip olan oyun alanlarında çocuklar kapalı ortamlarda olduğu kadar yetişkin bakışına maruz kalmadıklarını ifade etmektedir (114). Parklar gibi açık havaya sahip oyun alanlarında çocuklar ebeveynin gözetiminde sosyalleşebilmekte ve özgürce oyun oynayabilmektedirler. Ayrıca çocuklar açık havada oynadığı oyunlar sayesinde kendi bedenlerini keşfetmekte ve kendi gelişimleri konusunda farkındalık kazanmaktadırlar (115).

Araştırmaya katılan ebeveynlere çocuklarının yaptıkları hatalara karşı nasıl bir tutum ve davranış sergiledikleri sorulmuştur. Ebeveynlerin %10'unun çocuklarının hatalarına karşı çok sert tutum sergiledikleri görülmüştür. Ebeveynleri tarafından otoriter ve çok katı bir disiplin uygulanarak, anlayış ve esnekliğe dayalı bir etkileşimden uzak yetiştiren çocuklar, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edemeyen, kolaylıkla başkalarının etkisi altında kalabilen, pasif veya saldırgan davranışlar sergileyebilmektedirler (116). Çocuğun ebeveyn davranışlarını ne şekilde anladığı ve yorumladığı çocuğun psikolojik sağlığı üzerinde etkilidir. Araştırmalar, çocukta görülen psiko-patolik durumlar ile

olumsuz ebeveyn tutumları arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir (91). Bu nedenle, ebeveyn ve çocuk arasındaki etkileşimlerde; çocuğun görüş ve düşüncelerine değer vermemek, çocukla iletişimde sürekli emir verici bir dil kullanma, tehditkar olma, uyarma, suçlama ve yargılama gibi iletişimi engelleyen davranışların kullanılmaması oldukça önemlidir (117).

Çocuğuna karşı çok anlayışlı olduğunu ifade eden ebeveynlerin oranı %31,7 iken, ebeveynlerin %65,5'i çocuklarına bazen anlayış gösterdiklerini ifade etmektedirler. Çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine destek olan ebeveynler çocukları ile yeterli ve nitelikli zaman geçirebilen, sosyal yaşamı paylaşabilen, çocuğunu ilgi ile dinleyen, sordukları soruları cevaplayan, çocuğun gelişimi için gerekli olan ihtiyaçları karşılayan, hoşgörü ve güven verici bir tutum içerisinde çocukla birlikte sorunlarına çözüm arayan anne babalardır (117). Bu çalışmadan elde edilen bulgular ebeveynlerin çocuklarına yönelik yaklaşımlarında ağırlıklı olarak olumlu yaklaşımlar benimsedikleri ve çocuklarıyla ilişkilerinde farkındalıklarının da olduğu fikrini akla getirmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %12,9'u çocuğunun bulunduğu ortamda haber izlemezken, %65,8'i bazen izlemekte ve %21,3'ü ise çocuğun yanında her zaman televizyon izlemektedir. Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin 9,8'i çocuğun bulunduğu ortamda dizi, film-sinema hiçbir zaman izlemezken %71,4'ü bazen izlemekte, 18,8'i ise her zaman izlemektedir. Çocukların yalnızca şiddete maruz kalmaları nedeniyle değil şiddetin tanığı olmaları nedeniyle de olumsuz etkilendikleri bilinmektedir. Özellikle haber programlarının dikkate değer biçimde şiddet içermesi çocuğun şiddete tanıklığına da neden olmaktadır. Benzer şekilde ebeveynlerin çocuklarının yanında şiddet içeriği olan dizi, film gibi televizyon programlarını izlemeleri farkında olmaksızın çocuğun şiddetle yüz yüze kalmasına neden olmaktadır. Nitekim Ayrancı ve Köşgeroğlu (2004) ve Bushman ve Huesmann (2006) yapılan çalışmaların sonuçları, televizyonda şiddete tanık olan çocukların şiddet eğilimlerinin arttığını ortaya koymaktadır (118, 119). Gün içerisinde televizyondan çok sayıda şiddet içeren görselle baş başa kalan çocuk için şiddet zaman içerisinde sıradan bir durum haline gelmekte, şiddet içselleştirilmekte ve hayatın rutin bir olayıymış gibi normal karşılanmasına sebep olmaktadır. Bu noktada kitle iletişim araçlarının etkisi ortaya çıkmaktadır. Şiddet, cinselliğe ilişkin görünürlük abartılı bir şekilde ve sık bir biçimde ekranlardan izlendiğinde, bu görüntüler sebebiyle ortaya çıkan rahatsız edici duygulardan sakınmak

için duyarsızlık oluşmaktadır. Zaman içerisinde bu duyarsızlık daha da fazla pekişmektedir (20).

Ebeveynlere çocuklarının yanında eşi ile tartışıp tartışmadıkları sorulmuş, %36,1'i hiçbir zaman tartışmazken, %59,7'si bazen tartışmakta, %4,2'si her zaman tartışmaktadır. Stocker, Ahmed ve Stall (1997) ile Vandewater EA, Lansford (1998) çocuğa yönelik şiddetin, doğrudan çocuğun hedef alındığı bir şiddet türü olarak algılanmaması gerektiğini, çocuğun ebeveynler arasındaki çatışmaların mağduru olduğunun da unutulmaması gerektiğini ifade etmişlerdir (120, 121). Özellikle söz konusu olan okul öncesi dönem çocuğu olduğunda, anne-baba arasındaki ilişkilerin çocuk üzerindeki etkilerinin daha kuvvetli olduğu kabul edilmektedir (12).

5.3. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık ve Anne Baba İlgisi Ölçeğinden Alınan Puanların İncelenmesi

Araştırmada, ebeveynlerin çocuğa yönelik ilgisinin belirlenmesi amacıyla kullanılan anne ilgisi ölçeğinden aldıkları toplam puanın ortalaması 4,39 olarak hesaplanmıştır. Sucuoğlu ve arkadaşları (2015) tarafından ebeveyn ilgisinin araştırıldığı çalışmada ise anne ilgisi toplam puan ortalaması 2,31'dir (16). Bu tez çalışmamızda ise, katılımcıların baba ilgisi ölçeğinden aldıkları toplam puanın ortalaması 4,04 olarak hesaplanmıştır. Sucuoğlu ve arkadaşları (2015) tarafından ebeveyn ilgisinin araştırıldığı çalışmada ise baba ilgisi toplam puan ortalaması 3,27'dir (16). Bizim çalışmamızda araştırmaya katılan ebeveynler arasında çocuğa yönelik anne ilgi düzeyi baba ilgi düzeyinden daha yüksektir. Anneler, çocukları ile babalarına göre daha fazla ilgilenmektedirler. Fakat Sucuoğlu ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan çalışmada, bu çalışmanın aksine baba ilgisi anne ilgisinden daha fazla bulunmuştur (16). Günümüzde aile içinde babaların rolüne ilişkin değişiklikler yaşanmaktadır. Ebeveynler çekirdek aile içerisinde geçmişe kıyasla birlikte daha fazla zaman geçirdikleri için anne baba rolleri arasındaki fark azalmaktadır (122). Bu durum baba ve çocuk arasındaki ilişkileri etkilemekte, babanın çocuğu ile ilgilenmesi durumunda da tarihsel ve kültürel farklılıklar ortaya çıkmaktadır (123). Her ne kadar anne ve babaların çocukları ile ilgilenmesi ve ilgilerini göstermesi doğaları gereği farklılık gösterse de, babanın çocuğu ile yaptığı aktiviteler baba-çocuk arasında güvenli bağ kurulabilmesi açısından oldukça önemlidir

(13). Yapılan araştırmalar, ilgili babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarının, okulda daha az davranış sorunları yaşadığını göstermektedir (14).

Araştırmada ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ölçeğinden aldıkları toplam puanın ortalaması 51,41 olarak hesaplanmıştır. Kurtuluş'un (2018) çalışmasında ise çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ölçeğinden alınan toplam puan 42,70'tir (20). Baltacı ve Akbulut (2020) un çalışmasında ise çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ölçeğinden alınan toplam puan 47,39'dur (124). Bizim çalışmamızda her iki ebeveynin almış oldukları puanlar ayrı ayrı değerlendirildiğinde, annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puan ortalaması 51,71, babanın ki ise 50,87 olarak bulunmuştur. Özyürek'in (2017) çalışmasında kadın katılımcıların çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanları 47,09, erkeklerin puanı ise 43,07'dir (98). Benzer şekilde, Özyürek, Kürtüncü, Sezgin ve Kurt (2020) tarafından yapılan çalışmada, örneklemede yer alan kadınların çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanları kadınlarda 46,25 iken, erkeklerde 43,17 olarak bulunmuştur (44). Kurtuluş (2018) tarafından yapılan çalışmada kadınların şiddete duyarlılık puan ortalamaları (44,87) erkeklerden (40,99) daha yüksektir (20). Gemiksiz, Tozoğlu ve Dursun'un (2019) çalışmasında ise kadınların şiddete duyarlılık puan ortalamaları 38,53 iken, erkeklerde 37,81 olarak bulunmuştur (82). Bu çalışma ile literatürdeki çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde, kadınların çocuğa yönelik şiddete kadınların erkeklerden daha fazla duyarlı oldukları söylenebilir. Bu çalışmada alınan duyarlılık puanlarının diğer çalışmalardan yüksek olmasının muhtemel nedeni, bizim çalışmamızda örneklemede yer alan kadın ve erkeklerin anne ve baba olmalarına karşın, diğer çalışmalarda örneklemede yer alanların kadın ve erkeklerin ebeveyn olma ön şartı olmaksızın örnekleme dâhil olmaları olarak düşünölmektedir. Çocuk sahibi olmak kişilerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarını artıran bir unsur olabilir. Bununla birlikte bekâr olmak ya da sadece çocuk sahibi olmaksızın evli olmak kişilerin şiddete duyarlılıklarını etkileyen bir unsur olmayabilir. Nitekim Kurtuluş (2018) tarafından yapılan çalışmada, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık medeni duruma göre farklılaşmamıştır (20).

5.4. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeğinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Okul öncesi eğitime devam eden çocukların anne babalarının çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının değerlendirilmesi amacıyla çeşitli sorular yöneltmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çocuğun annesi ya da babası olması durumuna, ebeveynin yaşına, medeni durumuna, eğitim düzeyine ve hane halkı gelir düzeyine göre çocuklarına yönelik şiddete duyarlılık puanlarının anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ebeveynin anne ya da baba olma (cinsiyete göre yapılan değerlendirme) bağımsız değişkenine göre incelendiğinde, annelerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanı, babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanlarına göre anlamlı şekilde daha yüksektir. Bu durum araştırmada yer alan annelerin araştırmada yer alan babalara göre çocuğa yönelik şiddete karşı daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın anne baba olmaksızın cinsiyete bağlı olarak değerlendirildiği farklı çalışmaların sonuçları bu araştırmadan elde edilen bulguları desteklemektedir (20, 50, 44, 98, 125). Bu çalışmaların tümünde erkek katılımcıların çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi kadınlara göre daha düşük bulunmuştur. Fakat bu çalışmalardan farklı olarak Baltacı ve Akbulut'un (2020) psikolojik danışmanlık okuyan öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmada, kadın ve erkek katılımcıların çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (124). Bunun muhtemel nedeni örneklemde yer alan katılımcıların mesleği gereği konu ile ilgili farkındalıklarının daha yüksek olmasıdır. Özaltın'a (2011) göre, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık, şiddetle ilişkili olaylara tepki verebilmenin işaretlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Şiddet davranışlarının oluşumunda ve gelişiminde olduğuna benzer şekilde, bireylerin şiddete yönelik algı ve duyarlılıkları da kişisel, çevresel ve kültürel çok sayıda faktörden etkilenebilmektedir (8). Bu araştırmada çocukların annelerinin babalarına göre şiddete daha duyarlı olmalarının nedeni, çocukların ve kadınların toplumumuzda doğrudan ya da dolaylı şiddete daha fazla maruz kalmaları ve konunun hassasiyetinden kaynaklanması olabilir (68, 98, 126, 127).

Araştırmadan elde edilen bulgular ebeveynin yaşı bağımsız değişkenine göre incelendiğinde, yaşa göre ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Tüm yaş gruplarında ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları yüksek bulunmuştur. Bu durum araştırmada yer alan her yaş grubundaki ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete karşı benzer düzeyde duyarlı olduklarını göstermektedir. Davarcı (2015), Özyürek, Kürtüncü, Sezgin ve Kurt (2020) ve Özyürek (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da katılımcıların yaşlarına göre çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeylerinin farklılaşmaması, mevcut çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir (29, 44, 98). Bizim çalışmamızdan farklı olarak literatürdeki farklı çalışmalarda, katılımcıların yaşları arttıkça çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının azaldığına ilişkin sonuçlar görülmüştür (20, 50, 82). Tezin bulgularında böyle bir durumun ortaya çıkmamasının yaş grubu olarak daha ağırlıkla genç ebeveynlerden oluşan bir örneklemele çalışmanın etkisi olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ebeveynin medeni durumu bağımsız değişkenine göre incelendiğinde, medeni durumlarına göre ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Medeni durumunu evli ya da bekar olarak belirten ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları yüksek bulunmuştur. Bu durum araştırmada yer alan her yaş grubundaki ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete karşı benzer düzeyde duyarlı olduklarını göstermektedir. Literatürde benzer çalışmaların sonuçları, bizim çalışmamızdaki sonuçları desteklemektedir. Nitekim Kurtuluş'un (2018) çalışmasında çocuğa yönelik şiddete duyarlılık medeni duruma göre farklılaşmamıştır (20). Çünkü şiddete duyarlılık genel olarak toplumsal bir olgudur ve medeni durum etkilememelidir. Toplumda şiddet olaylarına kadın erkek, küçük büyük ya da evli bekar hemen herkes tanık olmakta veya bu kişiler şiddetin mağduru olmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada yer alan ebeveynlerinde şiddete duyarlılıklarının yüksek olduğu ve şiddete duyarlılıklarının medeni durumdan etkilenmediği görülmüştür. Literatürde kadınların erkeklere göre daha fazla şiddete maruz kaldıkları ve şiddetin evlilikte daha çok görüldüğü ifade edilmektedir (128). Evli kişilerin şiddet olaylarına daha çok alışmasının bir sonucu olarak çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının daha az olması beklenebilir. Fakat evli kişilerin çocuk sahibi olması halinde çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının artması söz konusu olabilir. Ortaya çıkan bu denge, medeni

duruma göre çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın anlamlı bir farklılık göstermemesinde etkisinin olabileceği söylenebilir (20).

Araştırmadan elde edilen bulgular ebeveynin eğitim düzeyi bağımsız değişkenine göre incelendiğinde, ön lisans, lisans/lisansüstü mezunu ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanı orta öğretim mezunu ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanlarına göre genel olarak daha yüksektir. Bu durum araştırmada yer alan ön lisans, lisans/lisansüstü mezunu ebeveynlerin ortaöğretim mezun ebeveynlere göre çocuğa yönelik şiddete karşı daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Howarth ve arkadaşları (2014) eğitimsizliğin, çocuğa yönelik şiddeti etkileyen faktörlerden biri olduğunu ifade etmişlerdir (129). Yapılan araştırmalar, eğitim düzeyi düşük olan ailelerde çocuğa yönelik şiddetin, eğitim düzeyi yüksek olan ailelere kıyasla daha yaygın olduğunu göstermektedir (7, 130). Bu durum, eğitim düzeyi düştükçe çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın azalmasına ilişkin bulguları desteklemektedir. Nitekim Kurtuluş (2018) yaptığı çalışmada da bizim çalışmamızla aynı sonuçlara ulaşmıştır. Üniversite mezunlarının çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyleri lise ve ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcıların şiddete duyarlılıklarından daha yüksektir (20).

Araştırmadan elde edilen bulgular hane halkı gelir düzeyi bağımsız değişkenine göre incelendiğinde, 7,500 TL üstü gelire sahip ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanı 2,500 TL ve altı ve 2,501-5,000 TL arası gelire sahip ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık puanlarına göre genel olarak daha yüksektir. Bu durum araştırmada yer alan 7,500 TL üstü gelire sahip ebeveynlerin 2,500 TL ve altı ve 2,501-5,000 TL arası gelire sahip ebeveynlere göre çocuğa yönelik şiddete karşı daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Literatürde, çocuğa yönelik şiddeti etkileyen faktörlerden biri kötü ekonomik durum olarak göstermektedir (131). Araştırmalar gelir düzeyi yüksek olan ailelerde çocuğa yönelik şiddetin daha az olduğunu göstermektedir (62, 130, 132). Bu durum, gelir düzeyi düştükçe çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın azalmasına ilişkin bulguları desteklemektedir. Nitekim Kurtuluş'un (2018) çalışmasında da gelir düzeyi en yüksek grubun diğer gelir düzeyindekilere göre çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları anlamlı şekilde daha yüksektir (20).

5.5. Ebeveynin Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılığı ile Ebeveyn İlgı Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Okul öncesi çocuğu olan ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyleri ile ebeveyn ilgi düzeyi arasında bir ilişki bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Ancak literatürde çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ile ebeveyn ilgisi arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir başka çalışmaya rastlanmamış olması, çalışma sonuçlarını karşılaştırmayı zorlaştırmıştır. Anne ve babanın çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ile ebeveyn ilgisi arasındaki ilişki ayrı ayrı incelenerek değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen Pearson Korelasyon Analizi bulguları annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ve anne ilgi düzeyi toplam puanı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Bu durum, annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi arttıkça annenin ilgi düzeyinin artacağı, tersi durumda da annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi azaldıkça annenin ilgi düzeyinin azalacağı anlamına gelmektedir. Bu durumun muhtemel nedeni şiddet konusunda hassasiyeti yüksek olan annelerin çocuklarına yönelik daha ilgili olmalarıdır. Literatürde eşler arasındaki şiddetin çocuğun kabul-red durumunu etkilediği ve çatışmadan olumsuz etkilenen annenin çocuğa davranışlarının olumsuz olacağı belirtilmektedir (133).

Annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ve anne ilgi düzeyi ölçeği “kontrole yönelik ilgi” alt boyutu puanı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi arttıkça annenin kontrole yönelik ilgisi artacak, tersi durumda da annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı azaldıkça annenin kontrole yönelik ilgisi azalacaktır.

Annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ve anne ilgi düzeyi ölçeği “davranış geliştirmeye yönelik ilgi” alt boyutu puanı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi arttıkça annenin davranış geliştirmeye yönelik ilgisi artacak, tersi durumda da annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı azaldıkça annenin davranış geliştirmeye yönelik ilgisi azalacaktır.

Annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ve anne ilgi düzeyi ölçeği “okula yönelik ilgi” alt boyutu puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ve anne ilgi düzeyi ölçeği “ilgileri geliştirmeye yönelik ilgi” alt boyutu puanı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Diğer bir ifade ile annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi arttıkça annenin ilgileri geliştirmeye yönelik ilgisi artacak, tersi durumda da annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı azaldıkça annenin ilgileri geliştirmeye yönelik ilgisi azalacaktır.

Gerçekleştirilen Pearson Korelasyon Analizi bulguları babanın çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ve baba ilgi düzeyi toplam puanı, baba ilgi düzeyi ölçeği “davranış geliştirmeye yönelik ilgi”, “kontrole yönelik ilgi” ve “okula yönelik ilgi” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Flouri ve Buchanan (2004) ve Berthelsen ve Walker (2008) tarafından yapılan çalışmalarda, okul öncesi dönemden başlayan anne ilgisinin çocuğun gelecekteki eğitim başarılarıyla doğrudan ilişkisinin bulunduğu, babanın ilgisinin ise çocuğun okul başarıları üzerinde uzun dönemli etkilerinin olduğunu belirtilmiştir (134, 135).

Özetle, annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ile annenin ilgisi arasında anlamlı bir ilişki var iken, babanın çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ile baba ilgisi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Özyürek, Kürtüncü, Sezgin ve Kurt’un (2020) çalışmasında, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ile sorumluluk duygusu ve sorumluluk davranışı arasındaki ilişkiler araştırılmış, mevcut çalışma ile benzer şekilde çocuğa yönelik şiddet ile sorumluluk duygusu ve sorumluluk davranışı arasında zayıf ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir (44). Fine (1997) tarafından yapılan bir çalışmada ise ebeveynler arasındaki çatışmanın olumsuz etkilerinden birinin çocuğa yönelik düşük ebeveyn desteğini ortaya çıkaracağını ve ebeveyn çocuk arasındaki ilişkinin kalitesini düşüreceği ortaya konulmuştur (136).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları “Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği”, çocukların ebeveyn ilgi düzeyinin belirlenmesinde anne ilgi düzeyi “Anne İlgi Düzeyi Ölçeği” ve baba ilgi düzeyi ise “Baba İlgi Düzeyi Ölçeği” ölçeği ile ölçülmüştür. Okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocukların ebeveynlerinin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ile ebeveyn ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırma sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin yarısının 2 çocuklu olduğu, çocuk sayısı birden fazla olan ebeveynlerin çocuğunun çocuklarına aynı düzeyde ilgi gösterdikleri görülmüştür. Ebeveynlerin neredeyse tamamı gün içerisinde farklı sürelerde de ola çocukları ile etkin zaman geçirmektedirler. Ebeveynlerin dikkate değer bir bölümü çocuklarının hatalarına karşı çok sert tutum sergilemekte iken, ebeveynler genel olarak çocuklarının bulunduğu ortamda haber, dizi ve filmleri izlemektedirler. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğu çocuklarının yanında eşleri ile tartışmaktadırlar.

Araştırma sonucunda, annelerin okul öncesi dönem çocuklarına yönelik ilgi düzeylerinin oldukça yüksek olduğu, babaların ise ilgi düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Anne ilgi düzeyi baba ilgi düzeyinden yüksektir.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının oldukça yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Annelerin ve babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları birbirine yakındır.

Araştırma sonucunda, ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyleri çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık göstermiştir. Buna göre, ebeveynlerin şiddete duyarlılık düzeyleri ebeveynin cinsiyetine, ebeveynin eğitim durumuna, hane halkı gelir düzeyine göre farklılık göstermiştir. Kadınların erkeklere göre, üniversite mezunu ebeveynlerin üniversite okumayan ebeveynlere göre ve hane halkı gelir düzeyi yüksek olan ebeveynlerin hane halkı geliri daha düşük olan ebeveynlere göre çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları daha yüksektir. Diğer taraftan ebeveynlerin yaşı ve medeni durumlarına göre çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları farklılaşmamaktadır.

Araştırma sonucunda, annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ile anne ilgisi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı arttıkça anne ilgisi de artmakta, annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığı azaldıkça anne ilgisi de azalmaktadır. Fakat babanın çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ile baba ilgisi arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

6.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- İlgili literatür değerlendirildiğinde, çocuğa yönelik şiddete duyarlılık düzeyi ve ebeveyn ilgisi konularının sınırlı sayıda araştırmada ele alındığı görüşmüş, fakat değişkenler arasındaki ilişkilerin birlikte incelendiği bir araştırmayla karşılaşılmamıştır. Diğer taraftan çocuğa yönelik şiddete duyarlılığın ele alındığı çalışmalarda sadece anne ve babaların örnekleme katıldığı bir çalışmaya da ulaşılammıştır. Bu nedenle, konuya ilgi duyan araştırmacıların bu iki değişkenle birlikte farklı kültürel yapılar, farklı özellikler barındıran daha geniş örneklemlerdeki kişilerin değerlendirdiği araştırmalar yapması mevcut çalışmanın sonuçlarını karşılaştırmak noktasında da alana katkı sağlayacaktır. Ayrıca, örnekleme sadece anne ve babaların dâhil edilmesi alanda var olan boşluğun giderilmesini sağlayacaktır.
- Çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ve ebeveyn ilgisinin daha kapsamlı ele alınması ve genellenebilmesi için farklı il ve farklı türdeki okulların örnekleme alınması ile araştırmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir.
- Bu araştırmada nicel bir araştırma yöntemi tercih edilmiştir. İleride yapılması planlanan araştırmalarda, ebeveynlerle uzun süreli görüşmeler, odak grup çalışmaları gibi farklı araştırma yöntem ve tekniklerinin ayrı ayrı ya da birlikte kullanılarak ebeveynlerin ardışık düşünce ve görüşlerini detaylı şekilde incelemeye yönelik nitel çalışmaların tasarlanması önerilmektedir.
- Bu araştırmada, okul öncesi eğitimi alan çocukların ebeveynleri ile görüşülerek araştırma sonuçlarına ulaşılmıştır. İleride gerçekleştirilecek araştırmalarda, okul öncesi almayan çocukların aileleri de örnekleme dâhil edilebilir. Bu sayede okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların ebeveynlerinin çocuğa yönelik şiddete

duyarlılık ve ebeveyn ilgisine yönelik bulgulara ulaşılabilir ve bu iki değişken arasındaki ilişkiler değerlendirilebilir.

- Bu araştırmanın verilerinin elde edilmesinde ebeveyn görüşleri dikkate alınmıştır. Ancak ebeveynin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığının ve ebeveyn ilgisinin çocuk açısından nasıl değerlendirileceği de önem taşımaktadır. Bu nedenle ileride yapılacak çalışmalarda çocukların görüşlerine başvurulabilir ve buna yönelik araştırmalar planlanabilir.
- Bu çalışmada, örnekleme katılacak ebeveynlerin seçiminde çalışan ya da çalışmayan anne-babalar şeklinde bir ayrıma gidilmemiştir. İleride yapılacak çalışmalarda, araştırmacıların ebeveynlerin çalışma durumlarına göre de ebeveyn ilgisini ölçmeleri önerilmektedir.
- Bu çalışmada ebeveynlerin görüşleri dikkate alınarak çocuğa yönelik şiddete duyarlılık ve ebeveyn ilgisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Gelecekteki çalışmalarda farklı branşlardaki öğretmenlerin şiddete duyarlılık düzeyleri ile öğretmen ilgisi araştırılabilir ve karşılaştırmalar yapılabilir.

6.2. Ebeveynlere Yönelik Öneriler

- Çalışmada ebeveynlerin önemli bir bölümü çocuklarının yanında haber ve şiddet içerikli programları izledikleri belirlenmiştir. Çocukların çok küçük yaşlarda şiddet içerikli programlarla karşı karşıya kalması şiddeti normalleştirebilecekleri olasılığı oluşturduğundan ebeveynlerin çocuklarının yanında bu tür programları izlememeleri önerilmektedir.
- Ebeveynlerin çocuklarıyla etkili zaman geçirme sürelerinin artması için çocuk eğitimine yönelik eğitim programlarına katılmaları ya da eğitim ağırlıklı çeşitli programlar izlemeleri ve ebeveynlerin çocuklarıyla çeşitli sosyal aktivitelere katılmaları önerilmektedir.

6.3. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

- Ebeveynlerin önemli bir bölümünün çocuklarının yanında eşleri ile tartıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler anne baba arasındaki çatışmada çocuklarının şiddetin mağduru olmamaları için gerekli tedbirleri almaları konusunda eğitilmeli ve farkındalıkları arttırılmalıdır.
- Çalışmada annenin şiddete duyarlılık düzeyi babanın şiddete duyarlılık düzeyinden daha yüksek olarak bulunmuştur. Şiddetin çocuk üzerindeki olumsuz etkileri konusunda babalara yönelik eğitimler planlanmalıdır.
- Eğitim düzeyi arttıkça ebeveynlerin çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının da arttığı belirlenmiştir. Anne ve babaların çocuğa yönelik şiddete duyarlılıklarının artması için belirli periyotlarda eğitimler planlanmalıdır.
- Düşük gelir düzeyine sahip ebeveynleri şiddete duyarlılıkları daha düşük olarak bulunduğundan özellikle düşük sosyo-ekonomik yapıya sahip bölgelerdeki anne babalara yönelik eğitimler planlanmalıdır. Ayrıca bu grubun içerisinde bulunması muhtemel çocuklar öğretmenleri tarafından gözlemlenmeli ve yaşayabilecekleri sorunlara karşı öğretmenleri önceden hazırlıklı olmalıdır. Araştırma sonuçlarının baba ilgi düzeyinin anne ilgi düzeyine göre nispeten düşük olduğu dikkate alındığında, babaların okul öncesi dönemde çocuklarına yönelik ilgilerini arttırmalarını sağlayacak faaliyetler konusunda da eğitimler planlanabilir. Araştırma sonuçları ışığında, anne ilgisi arttıkça annenin çocuğa yönelik şiddete duyarlılığının da arttığı görülmüştür. Okul öncesi eğitim etkinlikleri planlanırken, annelerin çocukları ile ilgilenmelerine destek olacak etkinliklere daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.
- Çocuğa yönelik şiddete duyarlılık arttıkça ebeveyn ilgisi de artacağından, okul öncesi öğretmenleri sınıflarındaki çocukların ebeveynleri ile şiddetin her türüne karşı alınacak tedbirler hususunda işbirliği yapmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Akduman G, Ruban C, Akduman B, Korkusuz İ. “Çocuk ve cinsel istismar”, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 2005, 3(1): 9-14.
2. Hökelekli H. “Çocuk ve gençlerde şiddet olgusu ve önlenmesine yönelik öneriler”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2007, 5(14): 61-78.
3. Sezer Ö. “Çiftler arası şiddeti kabul ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008, 9(16): 1-15.
4. Kapancı KB, Başoğlu B. “Çocuğun medeni hukuk kuralları çerçevesinde şiddete karşı korunması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, 22 (1): 347-364.
5. Yenerer Çakmut, Ö. “Cinsel şiddet mağduru çocuk kavramı ve Türk Ceza Kanunu’nun çocuğa yönelik cinsel şiddet düzenlemelerine genel bakış”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, 22(1): 35-52.
6. DSÖ, (2016), “Inspire: Seven strategies for ending violence against children”, http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/who---inspire_-seven-strategies-for-ending-violence-against-children.pdf, Erişim: 25 Şubat 2020.
7. 0-8 Yaş Arası Çocuğa Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, (2014), Bernard van Leer Vakfı. <http://www.ailecocuksiddet.info/RAPOR.pdf>, Erişim: 28 Şubat 2020.
8. Özaltın G. “Aile içi şiddetin önlenmesinde ruh sağlığının korunmasında aileye yönelik hizmetlerin önemi”, T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 1.Ulusal Aile Hizmetleri Sempozyumu (2000’li Yıllarda Aile Hizmetleri), Hacettepe Üniversitesi Aile Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Merkezi Bilim Serisi, 09-11 Mayıs/Ankara 2001:108-114.
9. Evans C. *Turkish fathers’ attitudes to and involvement in their fathering role: A low socio-economic sample* (Tez). Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul; 1997.
10. Myers R. *Hayatta Kalan Oniki, Erken Çocukluk Eğitimi Programlarının Güçlendirilmesi*, (R. Ağış Bakay, E. Ünlü, Çev.), Yayın No: 5, AÇEV, İstanbul, 1996.

11. Özyürek A, Tezel Şahin F. “5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2): 19-34.
12. Knauth DG. “Predictors of parental sense of competence for the couple during the transition to parenthood” *Research in Nursing & Health*, 2000, 23(6): 496-509.
13. Bowey J. “Socio-economic status differences in preschool phonological sensitivity and first grade reading achievement”, *Journal Education Psychology*, 1995, 87(3): 63-79.
14. Furstenberg FF. “Fathering in the inner city”, *J Fam Psychol* 1999, 24: 143-185.
15. Şirvanlı Özen D. “Ergenlerde anneden algılanan kabul/ilgi ile benlik-algısı arasındaki ilişki: babadan algılanan kabul/ilginin aracı rolü”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 2009, 12(24), 28-38.
16. Sucuoğlu H, Özkal N, Yıldız Demirtaş V, Güzeller CO. “Çocuğa yönelik anne-baba ilgisi ölçeğinin geliştirme çalışması”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2015, 15(1): 242-263.
17. Trak E. *Hatırlanan ebeveyn ilgisi, yetişkin bağlanma biçimleri ve partnere bağlı benlik değerinin romantik ilişki ve partner temalı obsesif kompulsif bozukluk semptomları ile ilişkisi* (Tez). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi; 2016.
18. Rizwan S, Rehman R. “Parental interest in students’ achievement in the subject of English at early childhood stage”, *Journal of Early Childhood Care and Education*, 2018, 2, 101-112.
19. Chiang LF, Kress H, Sumner SA, Gleckel J, Kawemama P, Gordon RN. “Violence against children surveys (VACS): towards a global surveillance system”, *Injury Prevention*, 2016, 22(1): 17-22.
20. Kurtuluş, Ö. *Dini yönelim, kişilik özellikleri ve çocuğa yönelik şiddete duyarlılık* (Tez). Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi; 2018.

21. Özkan Y, Uysal M, Topçu G, Sevin MD, Koçak YE. “Şiddete ilişkin tutumlar ölçeğinin Türkçe’ye uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2018, 22(4): 821-844.
22. Temel ZF, Ekici KBK, Kanat K, Şahin EN. “5-6 yaş çocuklarının fiziksel şiddete maruz kalma ya da tanık olmaları ile benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2018, (35), 109-122.
23. Sucuoğlu H. “Anne baba ilgisi çocuğun başarısını artırıyor!”, *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, 2006, 56: 14-15.
24. Englund MM, Luckner AE, Whaley GJL, Egeland, B. “Children’s achievement in early elementary school: longitudinal effects of parental involvement, expectations, and quality of assistance”, *Journal of Educational Psychology*, 2004, 96(4): 723-730.
25. Jeynes WH. “The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis”, *Urban Education*, 2007, 42(1): 82-110.
26. Postema KJ. *School based social competence program: A grant proposal project* (Tez). California State University Master’s Thesis; 2006.
27. WHO (2017) “Child Maltreatment”, http://www.who.int/topics/child_abuse/en/, Erişim: 20 Eylül 2019.
28. Yaman, B. (2018). *Ebeveyn tutumlarının çocukların mizaç özellikleri ve duygu düzenleme becerileri üzerindeki rolü* (Tez). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul; 2018.
29. Davarcı Y. *Aile içinde çocuğa yönelik şiddetin dindarlıkla ilişkisi* (Tez). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi; 2015.
30. WHO (2016). Inspire: Seven Strategies for Ending Violence Against Children. Printed in Luxemburg, http://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/who---inspire_-seven-strategies-for-ending-violence-against-children.pdf, Erişim: 11 Ekim 2019.

31. TDK, (2020), <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim: 12 şubat 2020.
32. İçli T, Öğün A, Özcan N. *Ailede Kadına Karşı şiddet ve Kadın Suçluluğu*, Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1995.
33. Eren E. *Dini tutum-çocuklara yönelik şiddet nedenleri ilişkisi (Isparta örneği)* (Tez). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi; 2017.
34. Magen RH, Conroy K, Hess PM, Panciera A, Simon BL. “Identifying domestic violence in child abuse and neglect investigations”, *Journal of Interpersonal Violence*, 2001, 16(6): 580-601.
35. Riches D. *Antropolojik Açıdan şiddet* (1. Basım, D. Hattatoğlu, Çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1989.
36. Yıldırım GF. *Kadına Yönelik şiddet Evdeki Terör*, Mor Çatı Yayınları, İstanbul, 1996.
37. Çetinkaya Yıldız E, Hatipoğlu Sümer Z. “Okul öncesi çocuklar ve şiddet: Tanık ve kurban olma düzeyleri”, *İlköğretim Online (elektronik)*, 2010, 9(2): 630-642.
38. Szyndrowski D. “The impact of domestic violence on adolescent aggression in the schools”, *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 2000, 44(1): 9-11.
39. Alyanak B. “şiddet ve çocuk”, *Klinik Tıp Pediatri Dergisi*, 2012, 11(1): 37-43.
40. Bilgin R. “Çatışma ve şiddet ortamında büyüyen çocuklar sorunu”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2004, 14(1): 135-151.
41. Runyan DK, Zolotor AJ. “International issues in child maltreatment”, Ed: Carole J, *Child Abuse and Neglect: Diagnosis, Treatment and Evidence*, Elsevier, Canada, 2011.
42. DSÖ, (2002), “World report on violence and health”, https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/chapters/en/, Erişim: 13 şubat 2020.

43. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, (2004), https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf, Erişim: 13 Şubat 2020.
44. Özyürek A, Kürtüncü M, Sezgin E, Kurt A. “Üniversite öğrencilerinde çocuğa yönelik şiddete duyarlık ile sorumluluk duygusu ve davranışı arasındaki ilişki”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2020, 13(1): 19-24.
45. Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), (2011), <https://rm.coe.int/168046fc89>, Erişim: 13 Şubat 2020.
46. Ünal F. “Ailede çocuk istismarı ve ihmali”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2008, 12 (3): 9-18.
47. Tel H. “Gizli sağlık sorunu: Ev içi şiddet ve hemşirelik yaklaşımı”, *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 2002, 6(2): 1-9.
48. Dereobalı N, Karadağ SÇ, Sönmez S. “Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı, ihmali, şiddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri”, *Ege Eğitim Dergisi*, 2013, 1(14): 50-66.
49. EARGED. *Öğrencilerin Şiddet Algısı*, Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2008.
50. Gülbahçe A. “Investigation of teachers’ violence sensitivity levels towards children according to different variables”, *Journal of Education and Training Studies*, 2018, 6(12a): 55-63.
51. Whipple EE, Richey CA. “Crossing the line from physical discipline to child abuse: How much is too much?”, *Child Abuse & Neglect*, 1997, 21(5): 431-444.
52. Alkananin HA. “Domestic violence against children and its relationship with their aggressive behavior”, *Journal of Education and Practice*, 2015, 6(34): 110-116.
53. Polat O. “Şiddet”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, 22(1): 15-26.

54. UNICEF, (2014), “Hidden in plain sight: A statistical analysis of violence against children”,
https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Hidden_in_plain_sight_statistical_analysis_EN_3_Sept_2014.pdf, Erişim: 15 şubat 2020.
55. Keskin G, şam O. “Çocuk cinsel istismarına psikodinamik hemşirelik yaklaşımı”, *Yeni Symposium*, 2005, 43(3): 118-125.
56. Turhan E, Sarıgün Ö, İnandı T. “Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi”, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 2006, 15: 153-157.
57. KSGM. *Aile İçi şiddetle Mücadele El Kitabı-Kadına Yönelik Aile İçi şiddetle Mücadele Projesi*. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Ankara, 2009.
58. Fırat S. *İstismara ve ihmale uğramış çocukların tedavi ve rehabilitasyonu: Bir yataklı merkez modeli* (Tez). Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adli Tıp Anabilim Dalı, Doktora Tezi; 2007.
59. Gürkan ÖC, Coşar F. “Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri”, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2009, 2(3), 124-129.
60. Özdemir S, Davarcı Y. *Son Kale Aile* (15-21), Korza Yayıncılık, İstanbul, 2013.
61. Yolcu H. “İstismara uğramış çocuğa eğitim ortamında yaklaşım: Rehber öğretmen rolü”, *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 2008, 7(25): 62-92.
62. Polat O. *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1: Tanımlar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007.
63. Çavuş ZS, Topcu Bilir Z, Özyürek, A. “Okul öncesi, ilkokul ve ortaokul öğretmenlerinin çocuğa yönelik şiddete duyarlıklarının belirlenmesi”, *Uluslararası Çocuk Hakları Kongresi Tam Metin Kitabı*, Düzce, 2017: 106-112.
64. UNICEF, (2017), “A familiar face: Violence in the lives of children and adolescents”,
https://www.unicef.org/publications/index_101397.html, Erişim: 14 şubat 2020.

65. Kaya A. *Çocuğa yönelik şiddette; çocuk, ebeveyn ve eğitimcilerin algı farklılıklarının değerlendirilmesi* (Tez). Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi; 2010.
66. MEB, (2015), “Çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi teknik destek projesi: revize erken uyarı uygulamaları (Faaliyet 1.2.4)”, https://siddetinonlenmesi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/17121034_1.2.4_erken_uyari_uygulamaları_programi.pdf, Erişim: 18 Şubat 2020.
67. United Nations General Assembly, (2006), “Promotion and protection of the rights of children”, <https://www.un.org/en/ga/62/plenary/children/bkg.shtml>, Erişim: 18 Şubat 2020.
68. Cankur S, Kırımsoy E, Şekercioğlu G. ve ark. “Çocukların ev içinde yaşadıkları şiddet araştırması-2012”, <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/e/v/evicisiddet-arastirma.pdf>, Erişim: 18 Şubat 2020.
69. Kaymak Özmen S. “Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2004, 37(2): 27-39.
70. Bal S. *Çocukluk örselenme yaşantıları, ana-baba-ergen ilişki biçimleri ve sosyal destek algısının, kural dışı davranışlarla ilişkisi* (Tez). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi; 2010.
71. McIlwaine, C, Moser C. “Poverty, violence and livelihood security in urban Colombia and Guatemala”, *Progress in Development Studies*, 2003, 3(2): 113-130.
72. Deniz ME. “Ergenlerde bağlanma stilleri ile çocukluk istismarları ve suçluluk-utanç arasındaki ilişki”, *Eurasian Journal of Educational Research*, 2006, 22: 89-99.
73. TÜİK, (2010), “Yoksulluk araştırması sonuçları 2009”, www.tuik.gov.tr, 25 Şubat 2020.
74. Aral N, Gürsoy F. “Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı”, *Milli Eğitim Dergisi*, 2001, 151: 36–39.

75. Kocadaş B, Kılıç M. “Düşük sosyo-ekonomik yapıdaki kadın ve çocuğun şiddet algısı”, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları, Ankara, 2012.
76. Berkmen B, Okray Z. Çocuk istismarı ölçeğinin Türkçe’ye çevirisi, geçerlik ve güvenirlik çalışması”, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2015, 1 (Özel sayı 2): 242-254.
77. Smith DE, Mosby G. “Jamaican child-rearing practices: The role of corporal punishment”, *Adolescence*, 2003, 38(150): 369-381.
78. Hunter WM, Jain D, Sadowski LS, Sanhueza AI. “Risk factors for severe child discipline practices in rural India”, *Journal of Pediatric Psychology*, 2000, 25(6): 435-447.
79. Dilsiz H, Mağden D. “Öğretmenlerin çocuk istismar ve ihmali konusunda bilgi ve risk tanıma düzeylerinin tespit edilmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2015, 1: 680-694.
80. Roesler TA. “Medical child abuse”, Ed: Carole, J, *Child Abuse and Neglect: Diagnosis, Treatment and Evidence*, Elsevier, Canada, 2001.
81. Landry SH. “The role of parents in early childhood learning”, *Encyclopedia on Early Childhood Development, Centre of Excellence for Early Childhood Development*, Montreal, Canada, 2008: 1-6.
82. Gemiksiz M, Tozoğlu E, Dursun M. “Öğretmen adaylarının çocuğa yönelik şiddet duyarlık düzeylerinin farklı değişkenler açısından araştırılması”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2019, 12(66): 796-801.
83. Tarhan N. *Duyguların Psikolojisi ve Duygusal Zeka*, 1. Basım., Timaş Yayınları, İstanbul, 2018.
84. Akın A, Gülşen M, Aşut S, Akca M. “Yakın ilişkilerde şiddet sorumluluğu ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenirliği”, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2011, 12(2): 175-184.

85. Cohen ZP. *Üç kuşak kadın yetişkinin çocukluk çağı travmaları, dissosiyasyon ve şiddete yönelik tutumları bakımından incelenmesi* (Tez). İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul; 2019.
86. Manning LG, Davies PT, Cicchetti D. “Interparental violence and childhood adjustment: How and why maternal sensitivity is a protective factor”, *Child Development*, 2014, 85(6): 2263-2278.
87. Sop A, Topçu Bilir Z. “Üniversite öğrencilerinin çocuğa yönelik cinsel istismar tutumlarının incelenmesi”, *Uluslararası Çocuk Hakları Kongresi Tam Metin Kitabı*, Düzce, 2017: 20-28.
88. Şengönül T. “Anne-baba ilgisinin çocukların okul başarısı üzerindeki etkisi”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, 17(4): 268-292.
89. Parsak B. *Ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişkide çocukların empati ve sosyal beceri düzeylerinin rolü* (Tez). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi; 2015.
90. Epstein JL, Dauber SL. “School programs and teacher practices of parent involvement in inner-city elementary and middle schools”, *The Elementary School Journal*, 1991, 91(3): 289-305.
91. Öngider N. “Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki”, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2013, 5(4): 420-440.
92. Suchman NE, Rounsaville B, DeCoste C, Luthar S. “Parental control, parental warmth, and psychosocial adjustment in a sample of substance-abusing mothers and their school-aged and adolescent children”, *Journal of Substance Abuse Treatment*, 2007, 32: 1-10.
93. Enns M, Cox BJ, Clara I. “Parental bonding and adult psychopathology: Results from the US National Comorbidity Survey”, *Psychological Medicine*, 2002, 32(06): 997-1008.
94. Perris C, Andersson P. “Experiences of parental rearing and patterns of attachment in adulthood”, *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 2000, 7: 279-288.

95. Moss E, Dubois-Comtois K, Cyr C, Tarabulsky GM, St-Laurent D, Bernier A. "Efficacy of a home-visiting intervention aimed at improving maternal sensitivity, child attachment, and behavioral outcomes for maltreated children: A randomized control trial", *Development and Psychopathology*, 2011, 23(1): 195-210.
96. Poreddi V, Pashapu DR, Kathyayani BV, Gandhi S, El-Arousy W, Math SB. "Nursing students' knowledge of child abuse and neglect in India", *British Journal of Nursing*, 2016, 25(5): 264-268.
97. Özyürek A, Sezgin E, Kürtüncü M. (2017). "Üniversite öğrencilerinin temel empati becerileri ve çocuğa yönelik şiddete duyarlılıkları arasındaki ilişki", *Uluslararası Çocuk Hakları Kongresi Tam Metin Kitabı*, Düzce, 2017: 50-57.
98. Özyürek, A. (2017). Çocuğa yönelik şiddete duyarlık ölçeği geliştirme çalışması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2017, 7(2), 462-472.
99. Vainik AL, Kassman A. "Police-reported school violence among children below the age of criminal responsibility in Sweden—signs of increased sensitivity and segregation?", *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 2018, 19(1): 61-77.
100. Rosenberg M. "Parental interest and children's self-conceptions", *Sociometry*, 1963, 26(1): 35-49.
101. Cherian VI. "Parental interest and academic achievement of Xhosa children", *Psychological Reports*, 1991, 69(1): 183-188.
102. Ortiz C, Stowe RM, Arnold DH. "Parental influence on child interest in shared picture book reading", *Early Childhood Research Quarterly*, 2001, 16(2): 263-281.
103. Flouri E. "Parental interest in children's education, children's self-esteem and locus of control, and later educational attainment: Twenty-six year follow-up of the 1970 British Birth Cohort", *British Journal Of Educational Psychology*, 2006, 76(1): 41-55.
104. Hango D. "Parental investment in childhood and educational qualifications: Can greater parental involvement mediate the effects of socioeconomic disadvantage?", *Social Science Research*, 2007, 36(4): 1371-1390.

105. Özdemir Y. “Ergenlerin öznel iyi oluşunun demografik değişkenler, ana-baba kontrolü ve ana-baba kabul/ilgisi açısından incelenmesi”, *Eğitim ve Bilim*, 2012, 37(165): 20-33.
106. Lara L, Saracostti M. “Effect of parental involvement on children’s academic achievement in Chile”, *Frontiers in Psychology*, 2019, 10: 1-5.
107. İslamoğlu AH. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: (SPSS Uygulamalı)*, Beta Basım Yayın Dağıtım, İzmit, 2009.
108. Karasar N. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2009.
109. Yazıcıoğlu Y, Erdoğan S. *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara, 2011.
110. Kalaycı, Ş. *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Türkiye: Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2010.
111. Özdamar, K. *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi: SPSS-MINITAB (Çok değişkenli analizler)*, Kaan Kitabevi, 2002.
112. Dursun A. Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Tez). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi; 2010.
113. Oktay A, Unutkan P. *Okulöncesi Eğitiminde Güncel Konular*, İstanbul, Morpa Yayıncılık, 2005.
114. Kantz RK. *Understanding the outdoor play environment for preschool children in child care: Should we just let 'em go?* (Tez). Iowa State University Retrospective Theses and Dissertations; 2004.
115. Burris K, Burris, A. “Outdoor play and learning: policy and practice”, *International Journal of Education Policy and Leadership*, 2011, 6(8): 1-12.
116. Çağdaş A, Seçer Z. *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*. İstanbul, Nobel Yayınevi, 2002.

117. Kandır A, Alpan UY. “Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi”, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2008, 14(14): 33-38.
118. Ayrancı Ü, Köşgeroğlu N, Günay Y. “Televizyonda çocukların en çok seyrettikleri saatlerde gösterilen filmlerdeki şiddet düzeyi”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2004, 5: 133-140.
119. Bushman BJ, Huesmann LR. “Short-term and long-term effects of violent media on aggression in children and adults”, *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 2006, 160(4): 348-352.
120. Stocker C, Ahmed K, Stall M. “Marital satisfaction and maternal emotional expressiveness: links with children’s sibling relationships”, *Social Development*, 1997, 6: 373-385.
121. Vandewater EA, Lansford JE. “Influences of family structure and parental conflict on children’s well-being”, *Family Relations*, 1998, 47: 323-330.
122. Freud A. *Çocuklukta Normallik ve Patoloji* (AN. Babaoğlu, Çev.), Metis Yayınları, İstanbul, 2003.
123. Wamboldt MZ, Wamboldt FS. “Role of the family in the onset and outcome of childhood disorders: selected research findings”, *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 2000, 39: 1212-1219.
124. Baltacı Ö, Akbulut, ÖF. “Psikolojik danışman adaylarının çocuk haklarına ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak çocuğa yönelik şiddete duyarlık”, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2020, 21(2): 1025-1062.
125. Doran F, Hutchinson M. “Student nurses’ knowledge and attitudes towards domestic violence: results of survey highlight need for continued attention to undergraduate curriculum”, *Journal of Clinical Nursing*, 2017, 26(15-16): 2286-2296.
126. Dağlar G, Bilgiç D, Demirel G. “Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2017, 10(4): 220-228.

127. Çakmak C, Çapar H, Konca M, Korku C. “Bir halk sağılığı sorunu olarak çocuklara yönelik şiddet: gazete haberleri üzerinden bir araştırma”, *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilim Fakültesi Dergisi*, 2017, 7(13): 85-101.
128. Yanık A, Hanbaba Z, Soygür S, Ayaltı B, Doğan, M. “Kadına yönelik şiddet davranışlarının değerlendirilmesi: Türkiye’den kanıt”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 2014, 4(4): 104-111.
129. Howarth E, Moore TH, Shaw AR, Welton NJ, Feder GS, Hester M, Stanley N. “The effectiveness of targeted interventions for children exposed to domestic violence: Measuring success in ways that matter to children, parents and Professional”, *Child Abuse Review*, 2015, 24(4): 297-310.
130. Cengiz M. *Çocukların aile içi şiddete uğramasına neden olan sosyo ekonomik faktörler* (Tez). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi; 2008.
131. Babahanoğlu R, Özdemir SG. “Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusunda sosyal hizmet ve hukuk fakültesi öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2016, 9(2): 1065-1087.
132. Sallan GS. (2002). *Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadelenin Sosyolojik Boyutları: Göreliden Mutlak Yoksulluğa, Yoksulluk ve İnsan Hakları* (Y. Özdek, Der. 107-118), Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara, 2002.
133. Öngider N. *Evli ve boşanmış ailelerde algılanan ebeveyn kabul veya reddinin çocuğun psikolojik uyumu üzerindeki etkileri* (Tez). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi; 2006.
134. Flouri E. Buchanan, A. “Early father’s and mother’s involvement and child’s later educational outcomes”, *British Journal of Educational Psychology*, 2004, 74(2), 141-153.
135. Berthelsen D, Walker S. “Parent involvement in their children’s educations”, *Family Matters*, 2008, 79: 34-41.

136. Fine MA. "Helping children cope with marital conflict, divorce, and remarriage", *In Session: Psychotherapy in Practice: Psychotherapy in Practice*, 1997, 3(1): 55-67.

EKLER

Ek-1. Ebeveyn Bilgi Formu

Sevgili Anne ve Baba,

Aşağıda sizden istenen bilgiler ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDETE DUYARLIK İLE EBEVEYN İLGİ DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ konusunda çocuklara yönelik uygulamaları ortaya koymak amacıyla yapılmakta olan bir tez çalışmasında kullanılacaktır. İçtenlikle ve dürüstçe vereceğiniz cevaplar, doğru bilgilere ulaşma noktasında büyük önem taşımaktadır. Bu bilimsel araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Okul Öncesi Öğretmeni

Meryem ERDOĞAN

1. Cinsiyetiniz?

☐	Kadın
--------------------------	-------

☐	Erkek
--------------------------	-------

2. Yaşınız?

☐	25 yaş ve altı
--------------------------	----------------

☐	26-35 yaş arası
--------------------------	-----------------

☐	36-45 yaş arası
--------------------------	-----------------

☐	46 yaş ve üstü
--------------------------	----------------

3. Medeni Durumunuz?

☐	Evli
--------------------------	------

☐	Bekar
--------------------------	-------

4. Öğrenim Durumu?

☐	Okuryazar
--------------------------	-----------

☐	İlkokul
--------------------------	---------

☐	Ortaöğretim
--------------------------	-------------

☐	Ön lisans
--------------------------	-----------

☐	Lisans
--------------------------	--------

☐	Lisansüstü
--------------------------	------------

5. Hane halkı gelir düzeyiniz aşağıdaki kategorilerden hangisidir?

	2.500 TL ve altı
--	------------------

	2.501 TL-5.000TL
--	------------------

	5.001TL-7.500 TL
--	------------------

	7.501 TL ve üstü
--	------------------

6. Çocuk sayısı nedir?

	1
--	---

	2
--	---

	3
--	---

	4 ve daha fazla
--	-----------------

7. Çocuk sayınız 1 den fazlaysa, hepsine aynı düzeyde ilgi gösterdiğinizizi düşünüyor musunuz?

	Evet
--	------

	Hayır
--	-------

	Bazen
--	-------

8. Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzla günde ortalama ne kadar etkin zaman geçiriyorsunuz?(ör: oyuncak oynamak, resim çizmek, hoşlandığı konuda sohbet etmek vb.)

	Hiç
--	-----

	30 dk.
--	--------

	1 saat
--	--------

	2 saat
--	--------

	İstediği kadar
--	----------------

9. Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzu bir haftada ne kadar parka götürüyorsunuz?

	Hiç
--	-----

	1 saat
--	--------

	2-4 saat
--	----------

	İstediği kadar
--	----------------

10. Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzun yaptığı hatalara karşı nasıl bir tutum ve davranış gösterirsiniz?

	Çok anlayışlı
--	---------------

	Bazen anlayışlı
--	-----------------

	Sert
--	------

	Çok sert
--	----------

11. Çocuğunuzun bulunduğu ortamda haber izler misiniz?

	Hiçbir zaman
--	--------------

	Bazen
--	-------

	Her zaman
--	-----------

12. Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzun bulunduğu ortamda dizi film-sinema izler misiniz?

	Hiçbir zaman
--	--------------

	Bazen
--	-------

	Her zaman
--	-----------

13. Okul öncesi dönemdeki çocuğunuzun bulunduğu ortamda eşinizle tartışır mısınız?

	Hiçbir zaman
--	--------------

	Bazen
--	-------

	Her zaman
--	-----------

Ek-2. Çocuğa Yönelik Şiddete Duyarlılık Ölçeği

		Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum
1	Çocuğun şiddete tanık olmasını önlemek, gelecekte şiddet uygulayan bir birey olmasını önleyebilir.	3	2	1
2	Şiddet gören çocuklar, başkalarına şiddet uygulama eğilimi gösterirler.	3	2	1
3	Şiddet uygulayan anne-baba veya yetişkin, çocuğa kendini affettirirse sorun kalmaz.	1	2	3
4	Şiddet, çocukla olumsuz duygulanıma sebep olacak şekilde konuşmaktır.	3	2	1
5	Şiddet, çocuğun duygusal yönden kötü hissedeceği davranışlarda bulunmaktır.	3	2	1
6	Yetişkinlerin çocuğa şiddet uygulamasının mutlaka geçerli bir nedeni vardır.	1	2	3
7	Şiddet gören çocuklar, anne-baba olduklarında çocuklarına şiddet uygulama eğilimi gösterirler.	3	2	1
8	Ailenin sosyo-kültürel ortamının iyileştirilmesi, çocuğa yönelik şiddeti önleyebilir.	3	2	1
9	Şiddet gören çocuklar, çevresindekiler tarafından istenmeyen davranışlar sergilerler.	3	2	1
10	Düşük sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyde aileye sahip çocuklar, daha fazla oranda şiddet görürler.	3	2	1
11	Şiddet gören çocuklarda, kin ve düşmanlık hisleri oluşur.	3	2	1
12	Büyükanne ve büyükbabaların çocuğa şiddet uygulamasına, diğer aile bireylerinin müdahale etmemesi gerekir.	1	2	3
13	Yasal yaptırımların artırılması, çocuğa yönelik şiddet olaylarını engelleyebilir.	3	2	1
14	Yaramazlık yapan çocuklar, şiddet görmeyi hak etmişlerdir.	1	2	3
15	Yetişkinlerin çocuk gelişimi konusunda eğitimi, çocuğa yönelik şiddeti önleyebilir.	3	2	1
16	Toplumsal duyarlılığını artırıcı etkinlikler, çocuğa yönelik şiddeti engelleyebilir.	3	2	1

17	Şiddet, çocuğu ilgi ve sevgiden yoksun bırakmaktır.	3	2	1
18	Bir çocuk şiddet gördüğünü söylüyorsa, inanmamak gerekir.	1	2	3
19	Şiddet gören çocukların gelişimleri olumsuz etkilenir.	3	2	1

Ek-3. Anne İlgı Ölçeği

Sevgili Anne ve Baba,

Elinizdeki formda iki ölçek bulunmaktadır. Biri anneler, diğeri ise babalar içindir. Anneler için olan bölümleri anneler, babalar için olan bölümleri ise babalar dolduracaktır. Burada belirteceğiniz görüşler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacak, hiçbir şekilde çocuğunuzu değerlendirmek amacıyla kullanılmayacaktır. Sonuçlar tüm grubun yanıtları göz önüne alınarak değerlendirilecektir. Bu araştırmanın geçerliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz özel bir önem taşımaktadır. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve her biri için tek bir yanıt veriniz. Bilimsel bir çalışmaya yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Aşağıda verilenlerden lütfen yapmayı düşündüklerinizi değil gerçekten yaptıklarınızı işaretleyiniz. Yanıtlarınızı Çok Sık, Sık, Bazen, Az, Hiç seçeneklerinden birini işaretleyerek, belirtiniz.

		Çok Sık	Sık	Bazen	Az	Hiç
1.	Çocuğuma evde yapması için gönderilen etkinliklerde-kitaplarda yardım ederim.	5	4	3	2	1
2.	Çocuğumun okulda hangi kavramları-konuları-projeleri yaptıklarını bilirim.	5	4	3	2	1
3.	Çocuğuma her gün düzenli bir şekilde kitap okurum.	5	4	3	2	1
4.	Okuduğum kitap hakkında çocuğuma sorular sorarım.	5	4	3	2	1
5.	Çocuğumun o gün okulda yaşadıklarını bilmek isterim.	5	4	3	2	1
6.	Okulda güzel etkinlikler ortaya çıkardığında memnuniyetimi gösteririm.	5	4	3	2	1
7.	Çocuğumu tüm gelişim alanlarında (dil, sosyal-duygusal, zihinsel, bedensel) daha iyi olması için desteklerim.	5	4	3	2	1
8.	Her sabah okula götüreceklerinde eksiği var mı diye kontrol ederim.	5	4	3	2	1
9.	Okulun düzenlediği etkinliklere-toplantılara (kahvaltı, gezi, konferans vb.) katılırım.	5	4	3	2	1
10.	Çocuğum ile okul hakkında konuşurum.	5	4	3	2	1
11.	Doğum günü gibi özel günlerde ona eğitici hediyeler almaya özen gösteririm.	5	4	3	2	1
12.	Çocuğumun seyrettiği programları kontrol ederim.	5	4	3	2	1
13.	Çocuğumun dış görünüşüne özen gösteririm.	5	4	3	2	1
14.	Okulda çocuğumun yemeklerini yiyip yemediğini öğretmenine sorarım.	5	4	3	2	1

15.	Okulda yediği yemeklerin sağlıklı olup olmadığını kontrol ederim.	5	4	3	2	1
16.	Öğretmeni ile konuşmak için okuluna giderim.	5	4	3	2	1
17.	Hafta sonlarını, tatilleri ve bayramları ailece birlikte geçiririz.	5	4	3	2	1
18.	Çocuğumun bir sorunu olduğunda onu dinleyip anlamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
19.	Çocuğumun okulundaki çalışmalara gönüllü katılırım.	5	4	3	2	1
20.	Çocuğuma eğitici değeri olan kitapları okumaya özen gösteririm.	5	4	3	2	1
21.	Okulla ilgili alınabilecek kararları birlikte alırız (örn; oyuncak, kitap, kıyafet, arkadaşına hediye vb. seçimi)	5	4	3	2	1
22.	Zorlandığını hissettiğim yerlerde onu cesaretlendiririm.	5	4	3	2	1
23.	Çocuğuma “Bugün okul nasıldı?” diye sorarım.	5	4	3	2	1
24.	Çocuğumla birlikte eğlenceli zaman geçirmek için fırsatlar yaratırım.	5	4	3	2	1
25.	Çocuğumun öğrendiği şarkı ve oyunları öğrenmek isterim.	5	4	3	2	1
26.	Gerektiğinde okul aile birliğinde çalışırım.	5	4	3	2	1
27.	Gerektiğinde sınıf annesi olurum.	5	4	3	2	1
28.	Çocuğumun her gün okula düzenli olarak gitmesine özen gösteririm.	5	4	3	2	1
29.	Öğretmeni hakkında neler hissettiğini sorarım.	5	4	3	2	1
30.	Çocuğumun yapamayacağını düşündüğü konularda onu cesaretlendirerek desteklerim.	5	4	3	2	1
31.	Evde çocuğum kendi oluşturduğu bir etkinlik yapmak istediğinde ona zaman ayırırım.	5	4	3	2	1
32.	Çocuğumun arkadaşları ile ilgili yaşadığı sorunları konuşurum.	5	4	3	2	1
33.	Çocuğumun evde kazandığı olumlu davranışların dışarıda da sürüp sürmediğini takip ederim.	5	4	3	2	1
34.	Çocuğumun okulda kazandığı olumlu davranışları fark eder, onu takdir ederim.	5	4	3	2	1

Ek-4. Baba İlgı Ölçeği

Sevgili Anne ve Baba,

Elinizdeki formda iki ölçek bulunmaktadır. Biri anneler, diğeri ise babalar içindir. Anneler için olan bölümleri anneler, babalar için olan bölümleri ise babalar dolduracaktır. Burada belirteceğiniz görüşler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacak, hiçbir şekilde çocuğunuzu değerlendirmek amacıyla kullanılmayacaktır. Sonuçlar tüm grubun yanıtları göz önüne alınarak değerlendirilecektir. Bu araştırmanın geçerliği için gerçek düşüncelerinizi belirtmeniz özel bir önem taşımaktadır. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız ve her biri için tek bir yanıt veriniz. Bilimsel bir çalışmaya yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Aşağıda verilenlerden lütfen yapmayı düşündüklerinizi değil gerçekten yaptıklarınızı işaretleyiniz. Yanıtlarınızı Çok Sık, Sık, Bazen, Az, Hiç seçeneklerinden birini işaretleyerek, belirtiniz.

		Çok Sık	Sık	Bazen	Az	Hiç
1.	Çocuğuma evde yapması için gönderilen etkinliklerde-kitaplarda yardım ederim.	5	4	3	2	1
2.	Çocuğuma her gün düzenli bir şekilde kitap okurum.	5	4	3	2	1
3.	Okuduğum kitap hakkında çocuğuma sorular sorarım.	5	4	3	2	1
4.	Çocuğumun o gün okulda yaşadıklarını bilmek isterim.	5	4	3	2	1
5.	Çocuğumun evde farklı etkinlikler yapması için uğraşırım.	5	4	3	2	1
6.	Okulda güzel etkinlikler ortaya çıkardığında memnuniyetimi gösteririm.	5	4	3	2	1
7.	Çocuğumu tüm gelişim alanlarında (dil, sosyal-duygusal, zihinsel, bedensel) daha iyi olması için desteklerim.	5	4	3	2	1
8.	Bir kitabı kendisinin incelemesi için ısrar ederim.	5	4	3	2	1
9.	Her sabah okula götüreceklerinde eksikđi var mı diye kontrol ederim.	5	4	3	2	1
10.	Okulun düzenlediği etkinliklere-toplantılara (kahvaltı, gezi, konferans vb.) katılırım.	5	4	3	2	1
11.	Çocuğum ile okul hakkında konuşurum.	5	4	3	2	1
12.	Doğum günü gibi özel günlerde ona eğitici hediyeler almaya özen gösteririm.	5	4	3	2	1
13.	Çocuğumun televizyon seyrettiği süreyi kontrol ederim.	5	4	3	2	1
14.	Çocuğumun seyrettiği programları kontrol ederim.	5	4	3	2	1
15.	Çocuğumun dış görünüşüne özen gösteririm.	5	4	3	2	1

16.	Okulda çocuğumun yemeklerini yiyip yemediğini öğretmenine sorarım.	5	4	3	2	1
17.	Okulda yediği yemeklerin sağlıklı olup olmadığını kontrol ederim.	5	4	3	2	1
18.	Öğretmeni ile konuşmak için okuluna giderim.	5	4	3	2	1
19.	Hafta sonlarını, tatilleri ve bayramları ailece birlikte geçiririz.	5	4	3	2	1
20.	Çocuğumun bir sorunu olduğunda onu dinleyip anlamaya çalışırım.	5	4	3	2	1
21.	Çocuğumun okulundaki çalışmalara gönüllü katılırım.	5	4	3	2	1
22.	Çocuğuma eğitici değeri olan kitapları okumaya özen gösteririm.	5	4	3	2	1
23.	Zorlandığını hissettiğim yerlerde onu cesaretlendiririm.	5	4	3	2	1
24.	Çocuğuma “Bugün okul nasıldı?” diye sorarım.	5	4	3	2	1
25.	Çocuğumla birlikte eğlenceli zaman geçirmek için fırsatlar yaratırım.	5	4	3	2	1
26.	Etkinlikleri yapması için çocuğumla uzun süre birlikte otururum.	5	4	3	2	1
27.	Çocuğumun arkadaşlarını tanımak isterim.	5	4	3	2	1
28.	Çocuğumun öğrendiği şarkı ve oyunları öğrenmek isterim.	5	4	3	2	1
29.	Kurallar koyarım (ellerini yıkama, oyuncaklarını toplama, yatmadan önce dişlerini fırçalama, arabada arka koltuğa oturma gibi).	5	4	3	2	1
30.	Gerektiğinde okul aile birliğinde çalışırım.	5	4	3	2	1
31.	(Varsa) okulun web sitesini takip ederim.	5	4	3	2	1
32.	Çocuğumun her gün okula düzenli olarak gitmesine özen gösteririm.	5	4	3	2	1
33.	Öğretmeni hakkında neler hissettiğini sorarım.	5	4	3	2	1
34.	Çocuğumun yapamayacağını düşündüğü konularda onu cesaretlendirerek desteklerim.	5	4	3	2	1
35.	Evde çocuğum kendi oluşturduğu bir etkinlik yapmak istediğinde ona zaman ayırırım.	5	4	3	2	1
36.	Çocuğumla geçireceğim (evde, dışarıda..) özel zamanlar planlarım.	5	4	3	2	1
37.	Çocuğumun arkadaşları ile bir arada zaman geçireceği (evde, dışarıda) fırsatlar yaratırım.	5	4	3	2	1
38.	Çocuğumun arkadaşları ile ilgili yaşadığı sorunları konuşurum.	5	4	3	2	1
39.	Çocuğumun evde kazandığı olumlu davranışların dışarıda da sürüp sürmediğini takip ederim.	5	4	3	2	1
40.	Çocuğumun okulda kazandığı olumlu davranışları fark eder, onu takdir ederim.	5	4	3	2	1

Ek-5. Etik Kurul Kararı

Ek-6: Ölçek İzni

Ek-7: Onam Formu

Ek-8: Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

